

УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ

Робота допущена до захисту
Зав. кафедри Зінукова Н.В.
Доктор педагогічних наук, доцент

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

**Класифікація англomовних юридичних термінів та
особливості їх перекладу українською**

Виконав: здобувач 2 курсу, групи ПР-19-1м
Спеціальності 035 Філологія
«Переклад (англійська)»
Лиса Луїза Миколаївна
Керівник: Бідненко Н.П.
Кандидат філологічних наук, доцент

Дніпро
2021

УНІВЕРСИТЕТ імені АЛЬФРЕДА НОБЕЛЯ
КАФЕДРА АНГЛІЙСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ ТА ПЕРЕКЛАДУ
ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри Зінукова Н.В.
д. пед. наук, доцент
« 01 » вересня _____ 2020 р.

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
здобувачу денної форми навчання
освітнього ступеня «магістр» ОПП Переклад (англійська) спеціальності 035 Філологія
Лисої Луїзи Миколаївні

Тема кваліфікаційної роботи: Класифікація англійських юридичних термінів та особливості їх перекладу українською

Керівник кваліфікаційної роботи Бідненко Наталя Петрівна, к. філол. н., доцент

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи		Підписи
		за планом	фактично	
1	Закріплення керівника кваліфікаційної роботи	02.09.2020	02.09.2020	
2	Вибір та обговорення теми кваліфікаційної роботи	03.09.2020	03.09.2020	
3	Остаточне затвердження теми кваліфікаційної роботи	24.10.2020	24.10.2020	
4	Одержання завдання на кваліфікаційну роботу у наукового керівника	03.09.2020	03.09.2020	
5	Складання бібліографії та вивчення літературних джерел	28.09.2020	28.09.2020	
6	Виконання першого розділу	30.10.2020	30.10.2020	
7	Виконання другого розділу	30.11.2020	30.11.2020	
8	Виконання третього розділу	22.12.2020	22.12.2020	
9	Оформлення висновків і рекомендацій	30.12.2020	30.12.2020	
10	Оформлення роботи, одержання відзиву	08.01.2021	08.01.2021	
11	Попередній захист кваліфікаційної роботи	11.12.2020	11.12.2020	
12	Захист кваліфікаційної роботи	14-16.2021	14-16.2021	

Дата видачі завдання «02» вересня 2020 р.

Здобувач _____

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 28 серпня 2020 р. Зав. кафедри

Н. В. Зінукова

ВІДГУК КЕРІВНИКА

на кваліфікаційну роботу за темою

студента (ки) _____ курсу
спеціальності _____

(прізвище, ім'я та по батькові)

Оцінка окремих складових кваліфікаційної роботи:

1. **Оформлення роботи** (не більше 10 балів) - _____

(відповідність оформлення кваліфікаційної роботи встановленим університетом вимогам: кількість сторінок; оформлення титульного листа, рисунків, таблиць, діаграм, посилань, списку літератури тощо)

2. **Своєчасність подання окремих елементів роботи керівнику** (кожний своєчасно поданий елемент дає по 5 балів, не більше 20 балів) - _____

3. **Теоретичний та аналітичний аспекти роботи** (не більше 25 балів) з них:

- **Структура та логічність побудови роботи** - _____

(відповідність змісту назви теми, наявність та зміст Вступу; виділення 3-4 глав, в кожній із яких – по 2-3 параграфи, наявність та зміст Висновків, логіка побудови роботи в цілому та в межах окремих розділів)

- **Фактичний матеріал** - _____

(наявність фактичного матеріалу, в тому числі зібраного здобувачем за допомогою лінгвістичного аналізу)

- **Використання лінгвістичних методів аналізу** - _____

- **Використання літератури** - _____

(масштаби представлення в роботі сучасних досліджень даної проблематики, критичність аналізу публікацій та підходів, представлених в літературі та інших інформаційних джерелах)

- **Повнота та деталізація** (ступінь повноти та деталізації при розкритті основних аспектів теми роботи) _____

4. **Практична реалізація результатів дослідження** (не більше 20 балів) - _____

(наявність та ступінь обґрунтованості рекомендацій та пропозицій, викладених в роботі та відбиваючих власний погляд студента)

5. **Оцінка попереднього захисту** (не більше 25 балів) _____

АНОТАЦІЯ

Темою цієї кваліфікаційної роботи є класифікація англомовних юридичних термінів та особливості їх перекладу українською.

Ця тема є актуальною на даний момент, адже проблема перекладу термінів в будь-якій галузі, тим паче в юридичній, завжди привертає увагу дослідників. Особливо це стосується термінів-неологізмів, аналогів яких ще не створено в мові перекладу.

Метою даної роботи є з'ясування принципів, за якими можна класифікувати англомовні юридичні терміни для подальшого їх вивчення і систематизації, виявлення їх особливостей, визначення найефективніших способів щодо їх адекватного перекладу українською мовою.

У роботі було проведено комплексний, обґрунтований аналіз теоретичного матеріалу, ретельно проаналізовано юридичну термінологію англійської та української мов, визначено місце, яке займає юридична термінологія у сучасній англійській мові, досліджено різні варіанти та критерії класифікації юридичної термінології і запропоновано способи її перекладу, було дібрано, перекладено та проаналізовано 200 прикладів вживання англомовних юридичних термінів.

Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатка.

Ключові слова: юридична термінологія, класифікація англомовних юридичних термінів, способи перекладу юридичних англомовних термінів українською.

SUMMARY

The theme of this diploma is the classification of English legal terms and specialities of their translation into Ukrainian.

This theme is actual at the moment, because the problem of translation terms in any field, especially in law direction always attracts attention of scientists. This especially refers to neologisms, the analogues of which have not been created in the translation language yet.

The purpose of this work is to clarify the principles according to which it is possible to classify English legal terms for their further studying and systematizing, identification of their features, determination of the most effective ways of their appropriate translation into Ukrainian.

The comprehensive, substantiated analysis of theoretical material on legal terminology in English and Ukrainian is conducted, Ukrainian and English legal terminology is accurately analyzed, the place of legal terminology in modern English is stated, various options and criteria for classification of legal terminology are determined and ways of translation are offered in this work. The work also contains 200 examples of English legal terms which are translated and fully analyzed.

The work consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of used sources and appendix,

Key words: legal terminology, classification of English legal terms, ways of translation into Ukrainian.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. КЛАСИФІКАЦІЯ, ФУНКЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	10
1.1. Поняття «юридичний термін» в лінгвістичній галузі	10
1.2. Класифікація та функції юридичних термінів.....	21
1.3. Способи перекладу юридичних термінів	28
РОЗДІЛ 2. КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ.....	35
2.1. Однокомпонентні терміни.....	35
2.2. Двокомпонентні терміни.....	42
2.2.1. Двокомпонентні терміни типу «іменник +іменник».....	43
2.2.2. Двокомпонентні терміни типу «прикметник+іменник».....	48
2.2.3. Двокомпонентні терміни типу «дієслово+іменник».....	51
2.3. Багатокомпонентні терміни.....	53
РОЗДІЛ 3. СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ.....	63
3.1. Переклад за допомогою еквіваленту.....	63
3.2. Переклад за допомогою аналогу.....	66
3.3. Транскодування.....	69
3.4. Описовий переклад.....	72
3.5. Калькування.....	74
3.6. Комбінований переклад.....	76
3.7. Переклад за допомогою трансформацій.....	78
3.7.1. Генералізація.....	79
3.7.2. Антонімічний переклад.....	80
3.7.3. Транспозиція.....	81
3.7.4. Заміщення.....	82

3.7.5. Конкретизація.....	83
3.7.6. Логічний розвиток.....	84
3.7.7. Опущення.....	85
3.7.8. Додавання.....	86
ВИСНОВКИ.....	91
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	95
ДОДАТОК. ПРИКЛАДИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ.....	102

Темою даної кваліфікаційної роботи є класифікація англomовних юридичних термінів та особливості їх перекладу українською. Важливість вивчення термінології в сучасному світі незаперечна, так як термінологія є, з одного боку, сполучною ланкою між різними областями знань, а з іншого боку, сприяє чіткому розмежуванню понять. Адже терміни не мають варіації під час перекладу, наприклад, одного й того самого документу. Особливість перекладу термінів якраз і полягає в тому, щоб знайти один варіант перекладу терміну та використовувати цей варіант протягом усього перекладу.

У зв'язку зі стрімким науково-технологічним прогресом вважається за необхідне приділяти належну увагу термінологічному апарату різних наук. Завдяки прогресу з'являються все нові терміни у різних галузях, і юридична галузь – не виключення. Як результат, термінологія не стоїть на місці, вона також постійно розвивається, розширює свої кордони. Дослідженням юридичної термінології займаються як лінгвісти, так і фахівці-термінологи, лексикографи, які створюють словники.

Беручи до уваги те, що мова постійно розвивається, проблеми адекватного, належного, якісного та зрозумілого на масштабному рівні перекладу англomовної термінології виникають все частіше. Проблеми при перекладі юридичної термінології можуть виникати перш за все через розрізненість систем (фонетичної, семантичної, морфологічної тощо) української та англійської мов. Отже, для якісного, доцільного та зрозумілого перекладу потрібно застосувати певні перекладацькі прийоми. Особливо, коли мова йде про юридичний переклад, який містить у собі специфічну термінологію, що потребує не аби яких знань та уваги при перекладі.

Актуальність даної роботи полягає у тому, що на сьогоднішній день існує необхідність систематизації і подальшого вивчення англomовної юридичної термінології, способів перекладу юридичних термінів. До того ж, юридична термінологія раціонально вважається однією з найбільш значущих галузевих терміносистем. Слід зауважити, що термінологія права широко

використовується не тільки в професійному середовищі, а й в інших сферах мовної комунікації, тому існує великий попит на вивчення мови права для спеціальних цілей.

Об'єктом дослідження даної роботи є англomовні юридичні терміни.

Предмет дослідження є функціонування та способи перекладу юридичних термінів.

Метою даної роботи є визначення видів юридичних та дослідження можливих рішень щодо їх перекладу українською мовою.

Аби досягти мети – потрібно виконати такі **завдання**:

1. визначити поняття терміну;
2. розглянути різні види англomовної юридичної термінології та її особливості;
3. проаналізувати різні види і класифікації юридичних термінів, виявити у зв'язку з чим існують різні класифікації;
4. проаналізувати різні способи перекладу юридичних термінів.

Ступінь дослідженості проблеми у науковій літературі. У сучасній лінгвістиці є дуже багато варіацій визначення понять «термін» та «юридичний термін», запропоновано багато варіацій їх класифікацій, але проблема полягає в тому, що весь теоретичний матеріал дуже різноманітний і вчені ще не наблизились до спільних висновків. Через ці розбіжності впливають і кардинальні протилежності наданих характеристик та ознак юридичних термінів, що виникають при перекладі. Отже, проблема перекладу юридичної термінології ще є недостатньо розглянутою та потребує більш детального вивчення.

Наукова новизна. Незважаючи на зростання значення правової науки в сучасному світі і різноманітність сфер її застосування, юридична термінологія як в українській, так і в англійській мові все ще досліджена недостатньо. У даній роботі проводиться аналіз стану юридичної термінології на прикладі англійської та української мов на сучасному етапі її розвитку.

Методи та прийоми дослідження лінгвістичного матеріалу. При написанні роботи були вживані загальнонаукові методи дослідження, а саме метод дедукції (наприклад, під час загального аналізу кількості юридичних термінів, що належать до конкретної класифікації), індукції (наприклад, при детальному аналізі кожного окремого юридичного терміну після його перекладу на рудну мову), контрастивний метод дослідження (при зіставленні англійського терміну та того ж самого терміну, перекладеного українською), метод статистичного аналізу (пошук прикладів юридичних термінів, що належать до певної класифікації; пошук різних класифікацій юридичних термінів різними науковцями, відокремлення конкретних речень з юридичними термінами від загального тексту) та метод синтезу (аналіз юридичних термінів, як членів речення, особливостей їх використання).

Теоретичне значення роботи визначається тим, що проблема вивчення юридичної термінології була детально досліджена з різних сторін з урахуванням думки різних вчених і підходів до цієї проблеми, що дозволило ширше поглянути на питання перекладу юридичної термінології.

Теоретична частина цієї роботи базується на працях таких лінгвістів, як І. Балакіна, К.Я. Авербух, С.С. Алексєєв, І.С. Алексєєва, В.В. Алімов, Ф.М. Березін, Б.Н. Головін, Р.А. Будагов, Л.П. Білозерська, С.І. Влахов, С.П. Флорін, Р. Ю. Головін, Б. Н. Кобрин, Ф. де Соссюр, А.А.Реформатський, В. М. Лейчик, П.І. Грішаєв, В.П. Даниленко, О.В. Загоровская, М.В. Зимова, В.І. Карабан, Т.В. Кашаніна, В.В. Кожевніков, К. М. Левітан, Н.Т. Леоненко, Д.С. Лотте, О.Д. Мітрофанова, С.В. Петухов, А.С. Піголкін, А.Л. Пумпянський, М.Б. Раренко, Я.І. Рецкер, А.В. Суперанська, В.А. Татарінов, С.В. Тюленєв, С.П. Хижняк, Є.С. Шургіна, С.Н. Чистюхіна.

Практичне значення даного дослідження полягає у тому, що результати можуть бути використанні при викладанні та вивченні таких дисциплін, як теорія перекладу, лексикологія, стилістика, термінологія та інші.

Матеріалами для дослідження стали тексти англомовного юридичного дискурсу, такі як “Business Law: An Introduction”, “Constitutional and Administrative Law”, “International Law and International Relations”.

Апробація результатів: результати кваліфікаційної роботи магістра було опубліковано у вигляді тез на VII міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Молодь України в контексті міжкультурної комунікації».

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, основної частини, яка поділена на три розділи та тринадцять підрозділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатку. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи – 130 сторінок, основний текст кваліфікаційної роботи – 90 сторінки. Список використаних джерел налічує 64 позиції. Список джерел ілюстративного матеріалу вміщує 6 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

КЛАСИФІКАЦІЯ, ФУНКЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

1.1. Поняття «юридичний термін» в лінгвістичній галузі

«Термін» в сучасному значенні з'явився на підготовчому етапі розвитку термінознавства, який тривав в основному з епохи Ренесансу, коли з'явилися перші термінологічні словники, а терміни були предметом побічного розгляду вченими різних напрямків [28, 224].

Слово «термін» походить від латинського «terminus», що перекладається як «межа». І хоча термін – це дуже конкретне, здавалося б, однозначне поняття, визначення для нього лінгвісти дають достатньо різні. Але все ж спільні риси у визначеннях різних лінгвістів прослідковуються [15, 154].

Наприклад, В.В. Алімов визначає термін, як слово, що здатне легко входити в нові поєднання, демонструючи таким чином нові видові поняття, що з'являються під час розвитку нових наукових напрямків тощо [4, 36].

А.А. Реформатский в свою чергу у своїй книзі «Что такое термин и терминология» зазначає, що терміни – це однозначні слова, позбавлені експресивності [43, 8].

На відміну від А.А. Реформатського, М.М. Глушко зовсім не вказує на однозначність чи безекспресивність термінів, а наголошує на те, що термін – це слово або словосполучення, що використовують для вираження понять та позначення певних предметів. Не менш цікаве визначення терміну надає і Б. М. Головін, який бачить термін, як слово чи словосполучення із професійним поняттям. Його використовують для пізнання відповідних об'єктів та виявлення взаємозв'язку, акцентуючи при цьому увагу на певній професії [16, 7].

Схожої позиції стосовно поняття «терміну» притримуються С. М. Бурдін, Я. А. Климовицький, О. В. Суперанська. А ось І.В. Арнольд в своїй книзі «Лексикология современного английского языка» стверджує, що термін це – слово або словосполучення, що характеризує поняття спеціальної сфери знань, науки або культури [6, 229].

Ф. де Соссюр стверджує, що термін – це знак спеціальної семіотичної системи, який має номінативно-дефінітивну функцію і позначає цілий складний фрагмент із загальної системи смислів [46, 126-127].

К. Я. Авербух стверджує, що термін - це елемент термінології, що представляє собою сукупність всіх варіантів немовного знака, що виражає спеціальне поняття певної галузі діяльності [1, 131].

Р.Ю. Головін пояснює термін через його порівняння зі звичайним словом та стверджує, що термін:

- 1) співвідноситься у значенні не з окремим предметом, а з родом предметів, не з загальним, а з науковим або технічним поняттям.
- 2) має функціонувати в рамках чітко визначеної терміносистеми.
- 3) має менший зв'язок з дійсністю.
- 4) пов'язаний з окремою професійною діяльністю, яка потребує знань для використання термінологічної лексики [17, 43].

Та найбільше розгорнуте та обґрунтоване пояснення щодо термінів, як одиниць спеціальної номінації надають О.В. Загорівська та Т.Н. Данькова. Вони в своїй спільній праці визначають термін, як слово або словосполучення, що служить засобом номінації певного поняття в системі понять науки, техніки та інших сфер професійної діяльності і засноване на дефініції [21, 37].

Головними ознаками термінологічних одиниць О.В. Загорівська та Т.Н. Данькова називають співвіднесеність з певним науковим поняттям, точність і системність. Інші ж вони визначають як ті, що не є обов'язковими. До таких ознак можуть належати термінологічна однозначність, без синонімічність, лаконічність, інтернаціональність тощо.

І кожний варіант пояснення поняття «терміну» різними вченими є доречним, адже хоча кожен окремий термін є вузько спрямованим, це поняття саме по собі відноситься до багатогранного. Загалом, кожне з визначень нашої думки, що термін та поняття є взаємопов'язаними, адже вони стосуються будь-якої науки, і лексикологія – не виключення.

Єдине, що за думкою А. Л. Пумпянського обов'язково потрібно поставити на чільне місце під час визначення поняття терміну, так це те, що він має бути однозначним або ж моносемантичним. Саме терміни, а не поняття демонструють найточніше та найчіткіше визначення наукової ідеї [40, 12].

С. І. Влахов теж вважає, що терміни вирізняються своїм позначенням конкретних явищ, які в ідеалі мають бути однозначними та без синонімічними, швидше іноземного походження. Серед таких термінів існують і ті, чиє значення обмежено через історичні особливості [12, 8].

С. П. Хижняк у праці «Юридична термінологія: формування і склад», яка презентує ряд ознак, що пред'являються до терміну юристами, вказує, що термін повинен бути:

- 1) єдиним, тобто бути однозначним у межах однієї системи;
- 2) загальновизнаним, а не навмисне окремо створеним;
- 3) стабільним, тобто не піддаватись впливу контексту;
- 4) логічно пов'язаним з іншими термінами системи;
- 5) співвіднесеним з професійною сферою вживання [50, 56].

Тобто, коли йдеться про терміни, важливо акцентувати увагу на те, що терміни існують не просто в мові, а в складі певної термінології. Адже саме в ній вони існують та мають сенс. А саме тому потрібно надати визначення «термінології». Згідно з книгою Л. П. Білозерської «Термінологія та переклад», термінологія – це організована на логічному й мовному рівнях система спеціальних назв, сукупність термінів певної галузі знання або виробництва, а також вчення про освіту, склад і функціонування термінів [11, 18].

В термінології кожна одиниця має певні обмеження для використання та певні умови для існування та розвитку [47, 41].

Ф. М. Березин стверджує, що у термінології є важлива особливість, про яку потрібно знати, особливо при перекладі: в загальній мові, яка існує поза конкретної термінології, слово достатньо часто буває багатозначним. А будучи частиною певної термінології, це слово стає однозначним.

Навіть всередині термінології є багато розрізненостей, адже вона, перш за все, поділяється на загальну та спеціальну, що і створює відмінності всередині неї. Загальна термінологія має в собі риси, які притаманні для будь-якого терміну, та відділяє їх від термінів індивідуальних галузей. Саме з цієї причини Ф. М. Березин та Б. Н. Головин в своїй співавторській книзі «Общее языкознание» надають більш прагматичне визначення поняття «терміну». На їх думку, термін – це слово або словосполучення з професійним значенням, яке відображає та формує професійне поняття, що використовується для пізнання об'єктів та відношення між ними з боку певної професії [8, 264].

Терміни, які є частиною певної термінології часто розглядаються з боку «культури терміну». Це поняття вперше ввів В.М. Лейчик. Воно містить в собі відповідність загальнонаукового (загальнотехнічного) або галузевого терміна критеріям норм науково-технічного стилю. Культурність терміна потребує високого рівня якості терміна. В.М. Лейчик виділяє наступні риси культури терміна:

- 1) принципова та найважливіша риса – відповідність лінгвістичним, логічним і термінологічним нормам науково-технічного стилю;
- 2) досягнення структури і довжини, які є відповідними для певної мови; використання певної мови для окремо зазначених цілей;
- 3) відповідність терміну загальнолітературним нормам даної мови (використання термінів, не залучаючи елементи розмовного стилю, просторіччя, жаргонізми, навіть якщо вони професійні);

4) дотримання так званих етичних норм, тобто, пояснення згаданих термінів при першому використанні, в тому числі аббревіатур [29, 84].

З думкою В.М. Лейчика стосовно культури термінів погоджується С. В. Тюленєв. Він теж вважає, що задля уникнення багатозначності терміну, зазвичай потрібно визначити, пояснити та зафіксувати його під час першого використання в кожному окремому науковому тексті [49, 224].

Термін не лише надає поняття в контексті, як факт, а й уточнює його, відокремлюючи від усіх інших понять. Зазвичай термін є емоційно нейтральним, на нього не впливає особливість інтонації, з якою він вимовляється. Але в окремих випадках бувають і винятки [9, 37].

І хоча однозначність терміну є вкрай важливою, В.М. Лейчик зазначає, що повна однозначність кожного окремого терміну майже неможлива, і ця вимога, яку вперше висунув Д. С. Лотте в 30-х роках ХХ ст. вже не береться за основу в науці. Вимога однозначності і, як результат, компактності терміну вже є застарілою [48, 22].

Компактність терміну, тобто задовільна оптимальна довжина зараз формується завдяки виключенню з терміну оригіналу зайвої та несуттєвої інформації. Або ж іншим методом – методом створення аббревіатур. Вимога Лотте щодо однозначності терміну наразі підлягає критиці і з боку багатьох інших вчених, таких як К.Я. Авербух, В.П. Даниленко, О.В. Суперанська, О.Г. Ходакова, А.О. Філіппова та інших.

А.О. Філіппова навіть зазначає, що якщо значення терміну розкривається лише в одній словниковій статті, то це – явна моносемія. А ось якщо значення терміну вже розкривається в дискурсі, але це значення не зафіксоване в межах однієї словникової статті, то це вже багатозначний термін [51, 81].

У цьому випадку, коли йдеться про багатозначність – мається на увазі варіативність в залежності від контексту або ж мовленнєву багатозначність.

А інші вчені, такі як, наприклад, С.В. Гринев- Гриневич, С.Д. Шелов застосовують термін «полісемія» не прибігаючи до пояснень. Вони роблять

акцент на тому, що термін є однозначним і це одна з його обов'язкових нормативних характеристик. Це виявляє протиріччя, адже коли вчені вважають терміни з різних терміносистем омонімами, ці терміни рахуються багатозначними.

Як і стверджувала А.О. Філіппова, терміни бувають багатозначними, адже використовуються у споріднених галузях, але з трохи різним значенням. Найчастіше, це лише легкий, майже непомітний відтінок значення, що відрізняється від значення в іншій галузі. Але за умовою прискіпливого розгляду, ця різниця відчувається та явно присутня. М.В.Зимова в своїй праці «Многозначность в терминологии» доводить, що багатозначність, тобто полісемія – це те явище, яке є притаманним та природним щодо термінології [22, 9-10].

Отже, поняття «термін» та його характеристики різні вчені визначають по-різному, але все зводиться до однієї думки: терміни – це слова або словосполучення з особливим змістом. Слово або словосполучення можна вважати терміном, якщо виконуються такі критерії:

- ✓ відповідність лінгвістичним, логічним, термінологічним нормам;
- ✓ відповідність загальнолітературним та загально граматичним нормам даної мови;
- ✓ дотримання етичних норм, зокрема, роз'яснення вперше згаданих термінів, в тому числі аббревіатур, що пояснюється прагматикою одержувача.

Що ж стосується взаємозалежності між терміном і контекстом – тут теж все не однозначно. Вважається, що термін не потребує контексту, адже він:

- 1) частина певної термінології, що замінює контекст певною мірою;
- 2) може вживатися відокремлено, наприклад, в текстах реєстрів або замовлень в техніці;

3) має бути однозначним не взагалі в мові, а в межах даної термінології [32, 73].

Але це актуально тільки якщо розглядати термін з лексичної точки зору та вважати, що терміном може виступати суто іменник. Теорія про обов'язкову номінативність терміну висунув ще Г.О. Винокуром, але ця теорія вже не є актуальною в лінгвістичному середовищі. Наприклад, В. П. Даниленко стверджує, що до термінів можуть відноситись не тільки іменники, а й інші частини мови, такі як дієслова, прикметники, прислівники та інші [20, 44].

Схожу думку мають О.В. Загоровська і Т.Н. Данькова. З огляду на цей факт можна стверджувати, що терміни частково залежать від контексту – наприклад, коли йдеться про вербалізовані юридичні терміни. Адже закінчення юридичного терміну, що є дієсловом в реченні, залежить від іменника, який і встановлює контекстуальний зв'язок (наприклад: *я конфіскую, я конфіскувала, Віктор конфіскує, Віктор конфіскував, I confiscate, Victor confiscates*).

Отже, можна зробити висновок, що в українській мові залежність юридичних термінів від контексту проявляється у минулому і теперішньому часі. Що ж стосується англійської мови, то найчастіше залежність з'являється у Present Simple. Але, звичайно, мова йде саме про граматичну контекстуальну залежність, яка теж є вкрай важливою. Якщо не звертати увагу на іменник від якого будується термінологічне дієслово, це може призвести до безлічі помилок. Звісно, носії мови вже на підсвідомості обирають правильне закінчення. Але для людей, що лише починають вивчати мову, поглиблюючись в юридичну сферу, принцип контекстуальності є актуальним.

Далі розглянемо поняття «юридичного терміну» з боку вчених різних напрямків. Юристи, наприклад О.Є. Смолицька, визначають «юридичний термін», як слово або словосполучення, що виражає правове поняття, є найменуванням юридичного поняття, носієм поняття [46, частина 1.2].

Лінгвісти ж дають визначення поняттю «юридичний термін», спираючись на лінгвістичні характеристики. Наприклад, К.М. Левітан

зазначає, що це ціла система, яка відображає зв'язки між складними, багатоаспектним поняттями, якими оперує юриспруденція. Юридична термінологія з одного боку, є дзеркальним відображенням системності права, з іншого – мовної освіти. При перекладі бажано враховувати цю внутрішньомовну системність. Переклад терміна на відміну від перекладу загальноживаного слова, заснований на міцному, регламентованому зв'язку найменування та явища [28, частина 7].

Згідно з думкою С.С. Алексеева, юридичні терміни – це словесні позначення понять, які використовуються при викладі змісту закону або іншого нормативного юридичного акту [2, 126].

А А.С. Піголкін та Г.Т. Чернобель заявляють, що юридичні терміни – це слова (словосполучення), які вживаються в законодавстві, є узагальненими найменуваннями юридичних понять, що мають точний і певний сенс, і відрізняються смисловою однозначністю, функціональною стійкістю [36, 65].

Ірина Балакіна та Михайло Потапов у своїй спільній книзі вказують, що юридична термінологія є засобом словесного пояснення тексту нормативно-правових актів. Вона важлива також і для діяльності правозастосування. Знання основ юридичної термінології сприяють не тільки формуванню професійних якостей і здібностей випускника, але й використанню комунікативних умінь в різних видах професійної діяльності [7, 4].

О.Є. Смолицька стверджує, що багато вчених підтримують вираз, згідно з яким юридичний термін – це слово або словосполучення, що виражає правове поняття, є «найменуванням юридичного поняття», «носієм поняття». Але, на жаль, далеко не завжди такий підхід є підходящим для галузевих наук і законодавства [45, глава 2, параграф 1, пункт 1.2.].

Загалом, дані визначення поняття юридичних термінів демонструють те, що обидві категорії вчених – і лінгвістів і юристів, виділяють загальні ознаки юридичних термінів:

- ✓ співвіднесеність з певною сферою знання і поняттям;
- ✓ формальна виразність словом або словосполученням.

С. Д. Шелов вказує на зв'язок, який залишається непоміченим. Цей зв'язок існує між «специфічністю» поняття, що вважається терміном, і необхідністю його пояснювати саме в силу цієї «специфічності» [13, с. 6].

Специфічність понять, яка створюється юридичними термінами пояснюється сферою, що впливає на суспільні відносини. У зв'язку з цим, до категорії юридичних термінів долучаються слова, близькі до понять права і моралі, наприклад, «моральна шкода», «невиправна шкода», «припинення». Такі слова в повному обсязі термінологізовані, тому що як мінімум мають явне емоційне забарвлення, що є неприпустимим для терміна.

Терміном юридичного дискурсу, як виявляється, може бути не тільки спеціально створене слово, але і слово повсякденної лексики. В результаті в контексті правових актів загальноживані лексеми термінологізуються.

Тобто, в законах та схожих нормативно-правових актах, слова, які рахуються загальноживаними відрізняються від загальноживаних та мають дуже особливий юридичний зміст. Наприклад, слово «угода» на відміну від повсякденного використання, в правовому полі є словом юридичної категорії з високим значенням.

Юридична галузь, а разом і юридична термінологія постійно розвивається. У сферу входять нові терміни, а застарілі відходять, або ж навпаки – застарілі терміни знову повертаються у цю сферу, відроджуючись, асе все ж зазнаючи певних змін. Все це частина закономірності.

Наразі через постійний розвиток юридичної сфери з лексичного боку, виділяється декілька груп термінів, актуальних у сучасній юридичній галузі.

Перша група – це юридичні терміни, що не змінили ані зміст, ані своє початкове значення. Наприклад, термін *презумпція невинності* відноситься якраз до таких, адже з моменту створення і до нині позначає одне й те саме – підсудний не вважається винним до моменту доведення його вини [33, 78].

Друга група – це юридичні терміни, які стають загальноприйнятими в результаті лексичних змін. Тобто, це ті слова, що на початковому етапі були двозначні, але згодом втратили одне більш юридичне значення. Наприклад: *соціалістична правова держава* [33, 78].

Третя група – це юридичні терміни, що набувають нового сенсу при новітньому використанні. Слово кардинально змінюється змістовно, зовсім не схоже на те, що було введено в юридичну лексику. Наприклад, термін *юрисконсульт*, який першочергово мав значення *широкоплановий юрист*, а наразі має значення «працівник юридичної організації з чітко визначеними функціями та обов'язками, такими, як наприклад: формування договорів, контроль за виконанням наказів, юридична допомога та супровід в суді представників своєї компанії». Очевидна зміна та урізання сенсу у сучасному використанні цього терміну [33, 79].

Четверта група – це відроджені юридичні терміни, що відійшли у небуття. Наприклад: *губернатор, суд присяжних*, тощо [33, 79].

П'ята група – юридична термінологія, що виступає заміною невідповідної нині на міжнародному рівні традиційної термінології. Наприклад: неактуальний термін *сильнодіюча речовина* замінюється на *психотропна речовина* [33, 79].

Юридична термінологія слугує формуванню лаконічності тексту, є базою та головним суттєвим фундаментом тексту. Однією з головних рис юридичної термінології можна вважати загальна розповсюдженість, адже правове поле регулює зовсім різні правові відносини. Право вже проникло майже у всі галузі життя. Тому у правових актах можна зустріти побутову лексику, назви послуг, слова різних галузей. Звісно, постійність юридичного словника є дуже важливою, але це не означає, що юридична термінологія зовсім не зазнає ніяких змін. На зміну одних термінів приходять зовсім нові, навіть з тим самим значенням. Наприклад: замість «окладного страхування» – «обов'язкове страхування»), а також з'являються зовсім нові терміни через появу нових понять, наприклад – «комунальна власність». Саме ці зміни і

сприяють розвитку юридичної термінології у лінгвістичному напрямку та власне юридичної сфери.

Юридична термінологія є дуже важливою на державному рівні, адже саме завдяки їй держава через органи влади демонструє свої рішення, запроваджує зміни та певні правила і закони та регулює суспільні відносини. Завдяки юридичним термінам ці державні правила і закони формуються у вигляді Конституції, тощо, набуваючи чинності та офіційного рівня.

Через те, що роль правового врегулювання проблем постійно збільшується, міжнародні відносини постійно розвиваються, юридичне поле саме по собі теж регулярно змінюється – очевидна необхідність скрупульозного вивчення такого явища, як юридична термінологія, всередині якого теж постійно відбуваються зміни, іноді навіть більш, ніж радикальні.

Отже, не дивлячись на розбіжності вчених, можна зазначити, що термін – це слово або словосполучення з особливим змістом. А юридичний термін – це слово або словосполучення з особливим юридичним змістом. В юридичній галузі термін слугує базою та головним фундаментом юридичного тексту. І хоча є певні розбіжності в питанні видів термінів, загалом, все ж можна виділити декілька категорій юридичних термінів. А саме: незмінні юридичні терміни; загальноприйняті юридичні терміни; ті, що змінили першочергове значення; відродженні та ті, що слугують заміною.

Юридичні терміни мають певні ознаки, завдяки яким їх набагато легше вирізнити. До цих ознак належать наступні: юридичні терміни є загальноновизнаними, а не навмисне окремо створеними; вони співвідносяться з певним науковим поняттям, мають функціонувати в рамках чітко визначеної терміносистеми та є пов'язаними з окремою професійною діяльністю, їм властиві точність і системність використання. Таким чином, у наведеному підрозділі було розглянуто поняття «юридичного терміну» а також його класифікації.

1.2. Класифікація та функції юридичних термінів

Як було виявлено в ході написання роботи, термін – це дуже складне поняття, яке важко трактувати однобоко і в залежності від поглядів конкретного вченого, властивості терміну теж можуть відрізнятися. Та ж сама ситуація спостерігається і з класифікацією термінів – неможливо надати лише одну класифікацію, адже кожна з них створюється залежно від певної характеристики терміну. Але, з іншого боку, чим більше класифікацій, тим з більшої кількості сторін термін розкривається.

О.Д. Митрофанова поділяє термінологію на загальну та спеціальну, а спеціальну, в свою чергу, поділяє на загальнонавчальну, загальнонаукову, профільну та вузькоспеціальну [34, 53]. Юридична термінологія переважно відноситься до спеціальної термінології за цією класифікацією, адже охоплює певну галузь.

В.М. Лейчик розмежовує такі види термінів: загальнонаукові, загальнотехнічні, міжгалузеві та спеціальні [30, 90].

К. Р. Аль-Хедер у науково-практичному електронному журналі «Гуманитарные научные исследования» зазначила, що терміни за своєю структурою поділяються на однокомпонентні та багатоконпонентні.

Однокомпонентний термін називається простим, коли його корінь збігається з основою. Префіксальний термін складається з кореня і афікса. Також бувають складні терміни, які складаються не менше ніж з двох морфем [53].

До однокомпонентних термінів відносяться прості терміни, що представляють собою прості слова, наприклад: *acquittal*, *appeal*, *bail*, *bankruptcy*, *caseload* [див. Додаток].

Багатоконпонентні терміни, згідно з С.Н. Гореликовою, це складні слова і якщо вдається з'ясувати значення компонентів, то лише тоді можливо розкрити значення складного слова в цілому [18, 228-229].

Багатокомпонентні терміни представляють собою терміни-словосполучення, які створюються шляхом додавання до терміну, який позначає родове поняття, конкретизуючи ознаки з метою отримання видового поняття. Такі терміни представляють собою згорнуті визначення, що підводять дане поняття під більш загальне і вказують його специфічну ознаку. Таким чином, утворюються своєрідні термінологічні гнізда, що охоплюють численні різновиди конкретного явища [10, 167]. Надамо приклади багатокомпонентних термінів з Додатку: *Alternative dispute resolution, Administrative Office of the United States Courts, Consecutive sentence, Mental health treatment* [див. Додаток].

Такі класифікації стосуються терміну в цілому, але якщо приділяти увагу саме юридичному терміну, У цьому напрямку вчені виділяють додаткові, більш конкретні та деталізовані класифікації. Наприклад, В. В. Кожевніков виділяє три види термінів серед яких загальноповживані, спеціальні юридичні та спеціальні неюридичні терміни.

Без загальноповживаних термінів не може існувати ні юридична наука, ні законодавство. Адже саме вони формують поняттєвий фундамент законодавства і юриспруденції. Прикладом таких термінів можуть бути: *living space, share*, тощо [див. Додаток].

Спеціальні юридичні терміни – це терміни, які відображають особливості держави і права і виникають у процесі юридичної діяльності. Прикладом таких термінів можуть бути: *legal relations, defendant, prosecutor* [див. Додаток].

Спеціальні неюридичні терміни – це терміни, складові частини яких належать до інших (неюридичних) галузей. Прикладом таких термінів можуть бути: *transportation, cybernetics* [26, тема 18].

А. С. Піголкін класифікує термінологію за горизонтальним і вертикальним принципом. На вершині вертикального є термінологія, закріплена в Конституції, Основах законодавства. Це загальноправова термінологія, яка системно об'єднує терміни, які функціонують в усіх галузях

законодавства, що виражає і позначає поняття широкого значення (державний орган, суспільна організація, компетенція, закон, рішення, законні інтереси). А на вершині горизонтального – термінологія, що охоплює різноманітні види міжгалузевої та галузевої термінологій [36, 16]. Міжгалузева термінологія – це термінологія, яка використовується в декількох галузях законодавства (*damage, misdemeanor*) [38, 136].

Також А.С.Піголкін розділяє терміни за ступенем поширеності понять на чотири категорії:

- ✓ загальноживані;
- ✓ загальноживані, що мають у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення;
- ✓ технічні;
- ✓ суто юридичні [14, 12].

Такої ж самої класифікації дотримується і Д. І. Милославська, описуючи її в книзі «Типовые трудности семантической интерпретации юридического текста». Але це не єдина книга, в якій пробігається до такої класифікації. Підручник під редакцією Т.Н.Радько теж її не оминув [41, параграф 4]. Отже, ця класифікація є найпоширенішою серед науковців.

Згідно з цією класифікацією загальноживані терміни – це звичайні слова, які поширені в різних сферах життя – як юридичних, так і побутових. Такі терміни зрозумілі не лише вченим, а й людям, не пов'язаним з певною сферою чи термінологією, адже ніякого додаткового понад юридичного значення не мають. Приклад таких слів – документ, закон, юрист. Це, з одного боку, їх плюс, а з іншого – мінус, адже вони багатозначні та не позначають щось конкретне з тонкими відтінками змісту. Навіть попри те, що деякі вчені вважають термін багатозначним явищем, він все ж є більш спрямованим під конкретну галузь, чого неможна сказати про загальноживані терміни, бо вони можуть породжувати варіатив змісту у контексті. Хоча, саме загальноживані терміни передають суть при достатній стислості слів, які не потребують розгорнутого пояснення. Це дозволяє не

відволікатися на спроби зрозуміти терміни, а одразу занурюватись у їх суть (*a find (знахідка), mass poisoning* і т. д.) [див. Додаток].

Для термінології, що має спеціальне значення важливо, щоб це значення кожного конкретного терміну було очевидним. Таким термінам у законодавстві даються визначення. Якщо цього немає, то значення терміна визначається в залежності від загального контексту. Коли такий термін використовується вперше, його пояснюють з точки зору сенсу. Ця термінологія навмисно створена в законодавстві задля регулювання суспільно-юридичних відносин. Наприклад: судимість, потерпілий, свідок слідчий. Такі терміни дуже необхідні та багатофункціональні, бо вони одночасно позначають потрібне поняття, сприяють більш чіткому викладу нормативних приписів, допомагаючи більш правильно зрозуміти й застосувати їх. Це створює однозначність та повноту юридичних визначень (*criminal record, inquiry(судимість, дізнання)*)[див. Додаток].

Що стосується технічних термінів у юридичній галузі, то вони теж не рідкість і головна причина тому – науково технічний прогрес. Прикладом таких термінів можуть бути такі слова: *computer, phonogram, lamina(плівка)*.

Суто юридичні терміни призначені лише для цієї сфери та майже не мають варіативну у повсякденному житті. Але ж мова постійно розвивається, і не виключено, що це невдовзі станеться. Проте наразі прикладом слів суто юридичної терміносистеми можуть бути: *презумпція невинуватості», Кримінальний кодекс, Конституція* [33, 78].

Також Д.І.Милославська виділяє класифікацію юридичної термінології в залежності від сфери її застосування:

- ✓ термінологія правової доктрини (*Expert opinion, federal law – експертний висновок, федеральний закон*);
- ✓ термінологія юридичної практики (*Bylaw, precedent – підзаконний акт, прецедент*) [33, 106].

Залежно від належності до галузі громадського чи приватного права,

терміни поділяються на терміни публічного права і приватного права. Терміни публічного права стосуються всього, що відноситься до державного, адміністративного масштабу (наприклад: *аброгація, автономія, авторитаризм – abrogation, autonomy, authoritarianism*), а часного права – все, що відноситься до суб'єкта (наприклад: *борговий обов'язок, штраф, аванс – debt, fine, advance*) [31, 85].

Т.Б. Земляна теж надає свою класифікацію, яка виникла через те, що є терміни, які не отримали широкого використання в нормативно-правових актах, проте відносяться до юридичної термінології. Згідно з цією класифікацією є три види термінів:

- ✓ загальноживані (характеризуються тим, що вживаються в повсякденному сенсі і зрозумілі всім, наприклад: *law, man*);
- ✓ спеціально-технічні (відображають область спеціальних знань - медицини, економіки, сільського господарства та ін. Наприклад: правила техніки безпеки);
- ✓ спеціально-юридичні (мають особливий правовий зміст) [54].

Згідно з думкою Л. П. Куракова за рівнем термінологізації юридичні терміни традиційно поділяють на три групи:

- 1) загальнозначущі терміни (вживаються в повсякденності);
- 2) спеціально-юридичні терміни (з акцентним правовим відтінком);
- 3) спеціально-технічні терміни, які відображають певні сфери знань [55].

Є. Шургіна пропонує таку класифікацію юридичних термінів:

- ✓ За джерелом виникнення: місцеві та іноземні;
- ✓ За ступенем конкретності: ті, що потребують тлумачення і однозначні;
- ✓ За ступенем складності: односкладні і багатоскладні [52, 120].

Т.В. Кашаніна поділяє терміни на:

- ✓ Повсякденні слова та вирази, які використовуються в галузі юриспруденції без змін. Наприклад: *building, document, find* – будівля, документ, знахідка [24, 70-100].

- ✓ Загально використовувані терміни зі спеціальним значенням в юридичній галузі. Наприклад: слово «емансипація» в повсякденні асоціюється з рівноправ'ям щодо жінок, а в юриспруденції – це коли неповнолітній вважається повністю дієздатним під час праці за трудовою угодою або під час офіційного одруження [24, 70-100].
- ✓ Професійні терміни з інших галузей суспільного регулювання. Наприклад – зі сфери медицини, техніки, економіки. До таких слів відносяться слова: *deposit, bill, euthanasia, bipolar disorder* – депозит, вексель, евтаназія, біполярні розлади [24, 70-100].
- ✓ Юридичні терміни для визначення специфічних правових понять. Наприклад: *касація (cassation)*- оскарження у вищому суді судових рішень, вироків, що вступили в законну силу [24, 70-100].
- ✓ Багатозначні терміни. Наприклад, термін співжиття, який значить і проживання супругів під одним дахом. У технічному ж значенні співжиття – це вступ подружжя у близькість. Так само, затримання (*detention*) у цивільному праві означає поняття, абсолютно відмінне від поняття затримання у кримінальному праві [24, 70-100].
- ✓ Професійний жаргон або ж так зване юридичне аргю. Жаргон – це мова, яка відрізняється від загальної мови особливим складом слів і виразів. Вона зрозуміла тільки в певному середовищі, має багато штучних, іноді умовних слів і виразів. Жаргон застосовується юристами не тільки для різноманітності в своїй промові, але і в правотворчому процесі. Наприклад: *мікст, пасквіль* [24, 70-100].

Також Т.В.Кашаніна має і іншу класифікацію, згідно з якою терміни бувають:

- ✓ Ті, що прийшли з повсякденної мови, але отримали додаткове спеціальне значення (наприклад: *detention, interrogation, witness* – затримання, допит, свідок) [25, розділ 41].
- ✓ Терміни, що з'явилися завдяки юридичній науці (наприклад: *offence, subjective side* – склад злочину, суб'єктивна сторона) [25, розділ 41].

Ірина Балакіна та Михайло Потапов у своїй суспільній книзі «Основы юридической терминологии» виділяють три групи юридичних термінів:

1 група: загальноправові принципи-терміни. Наприклад: *absolute monarchy, absolute responsibility, absolute veto, absolute rights* [7, 5].

2 група: загальнотеоретичні терміни. Наприклад: *state apparatus, state power, law norms* – державний апарат, державна влада, норми права [7, с. 5].

3 група: галузеві юридичні терміни (до складу яких входять публічно-правові, часно-правові). Наприклад: *emergency rescue measures, emergency bond, emergency contribution* – аварійно-рятувальні засоби, аварійний бонд, аварійний внесок [7, 5].

І остання класифікація, що буде розглядатися в дипломній роботі вказано у виданні «Уголовное и уголовно-процессуальное законодательство»

Згідно з нею за фактом фіксації в законі існують терміни:

- ✓ Закріплені в законі.
- ✓ Не закріплені в законі [57].

Отже, існує безліч різних класифікацій за різними показниками, наприклад: Є. Шургіна виділяє класифікацію юридичних англійських термінів за джерелом виникнення, за ступенем конкретності та за ступенем складності, Т.В. Кашаніна поділяє терміни за напрямком використання, Т.Б. Земляна – за широтою використання, Л. П. Куракова – за рівнем термінологізації, тощо. Такі розбіжності допомагають побачити та проаналізувати юридичну термінологію глибше, ніж у випадку з загальноприйнятою єдиною стандартною класифікацією. І це, звичайно, дає позитивний ефект для розвитку напрямку юридичної термінології.

В ході аналізу теоретичних матеріалів також було виявлено, що англійські юридичні терміни, так само як і українські, виконують ряд важливих функцій, таких як позначення юридичного поняття, зберігання та передання юридичних знань та визначень, обмін юридичною інформацією. Кожна з цих функцій є дуже важливою та не має сенсу одна без одної. Таким

чином, у наведеному підрозділі були розглянуті основні класифікації та функції англомовних юридичних термінів.

1.3. Способи перекладу юридичних термінів

Юридичний переклад - це переклад текстів, що належать до правового поля та найчастіше застосовується у напрямку документації. При такому перекладі особливо важлива його якість, адже неправильний переклад юридичних термінів може призвести до непорозуміння/конфліктів. Саме тому перекладач в ідеалі має володіти і мовою оригіналу і перекладу на високому рівні. Юридичному перекладу майже не притаманна двозначність. Помилки з боку перекладача можуть призвести навіть до судової тяганини з цієї причини.

При перекладі термінів виникають такі труднощі як відсутність точних і постійних лексичних відповідностей того чи іншого терміну. А це, в свою чергу, збільшує об'єм тексту, що погіршує сприйняття інформації аудиторією, на яку націлена ця інформація. Слід пам'ятати, що концентрація уваги сама по собі – складний процес, а обтяження зайвим об'ємом інформації ніяк не покращує сприйняття.

Найскладніше у перекладі юридичної спрямованості – розкрити і передати фахові реалії засобами української мови [35, 45]. Через різні засоби та об'єм однієї й тієї самої інформації перекладачам доволі часто доводиться прибігати до перекладацьких трансформацій.

В.Н.Комісаров, а також Р.Ф.Проніна серед лексичних перекладацьких трансформацій виділяють:

- ✓ Калькування. Під час калькування у мові перекладу слова замінюються відповідними елементами мови. (наприклад: *advocates* – адвокати, *according to law* - відповідно до закону, *to abandon an action* – відмовитись від дій, *assessment of damage* – оцінка шкоди) [39, 9].

- ✓ Еквівалентний переклад – переклад з переданням змісту при дотриманні норм мови перекладу (*redress* - компенсація, *legal case* - судова справа, *forensic medical examination* - судово-медична експертиза, *common law* – загальне право, *family law* - сімейне право) [39, 9].
- ✓ Транскрипцію. Це переклад слів зважаючи та спираючись на їх вимову (*securutization* - сек'юритизація, *lex scripta* - лекс скрипта) [39, 9].
- ✓ Транслітерацію. Це переклад слів з мови оригіналу за допомогою алфавіту мови перекладу (*solicitor* - солісітор, *legitimism* – легітимізм, *visconsul* - віце-консул) [39, 9].
- ✓ Описовий переклад. Це переклад слів, що не мають прямого еквіваленту. Переклад здійснюється через розширений опис слова чи словосполучення (*unenforceable* - бути підставою для позову, *official accusation* - офіційне звинувачення) [39, 9].
- ✓ Переклад аналогом, тобто переклад певного слова одним з можливих варіантів, представлених у словнику [39, 9].
- ✓ Неологістичний переклад, тобто переклад словом, що досі не існувало, як закріплене у словнику (*stay-in* - пікетування). Багато слів колись були неологізмами, але згодом отримували офіційно-лінгвістичний статус [39, 9].

Окрім цих методів, виділених головними цими двома вченими, існує велика кількість і інших, не менш важливих. Серед них:

- ✓ Генералізація. Це прийом розширення сенсу слова чи виразу при перекладі. Він використовується коли слово оригіналу не має повного спектру значення у мові перекладу. Наприклад: *decisions* перекладається як *рішень суду*.
- ✓ Антонімічний переклад. Це прийом, коли суть полягає в тому, щоб перекладати фразу через протилежне поняття не змінюючи сенсу виразу.

- ✓ Транспозиція. Це прийом перекладу, коли змінюється порядок слів при перекладі всередині терміну, або ж сам термін змінює своє положення всередині речення.
- ✓ Заміщення. Це перехід при перекладі однієї частини мови в іншу або її вживання у функції іншої частини.
- ✓ Конкретизація. Це прийом перекладу слова або виразу більш детальним та уточнюючим словом або виразом.
- ✓ Логічний розвиток. Цей вид перекладу найчастіше відноситься до дієслів. Його суть полягає в тому, що поняття замінюється у перекладі іншим поняттям, чий ознаки або властивості розвиваються. Також часто зустрічаються випадки коли причина явища замінюється наслідком або наслідок - причиною.
- ✓ Опущення. Це метод коли якесь слово, фраза чи словосполучення не перекладаються з метою відсіку надлишкової інформації у мові перекладу або ж відсіку тих структур, що не характерні чи взагалі не існують у мові перекладу.
- ✓ Додавання. Це той метод, коли у перекладі додається слово чи словосполучення, якого немає в оригіналі речення. Це може статися як через лексичні, так і через граматичні особливості у мові перекладу в порівнянні з оригіналом [3, 94].

Це усі основні прийоми при перекладу, але не всі методи. Адже існує ще і комбінаторний трансформаційний метод. Це коли при перекладі однієї фрази застосовується декілька трансформацій. Наприклад, Я. Рецкер виділяє достатньо часто поєднання чотирьох видів перекладу, а саме таких як перестановка, заміна, додавання та опущення. При застосуванні декількох перетворень одночасно, вони стають комплексними та складними трансформаціями [44, 37].

А В.І.Карабан виділяє інші трансформації, як ключеві, а саме членування речення, об'єднання речень і перестановку. Він стверджує, що ці трансформації є ключовими тому, що вони відповідають за перетворення

структури речення в процесі перекладу відповідно до норм мови перекладу [23, 83].

Юридичний переклад має багато особливостей, наприклад те, що у цьому перекладі застосовуватися спеціальні юридичні формулювання. Редактура – це те, що має бути першочерговим складником якісного перекладу. І не варто ігнорувати перевірку перекладених юридичних текстів юристом. Це допоможе запобігти проблем у юридичному напрямку.

Навіть юридичний переклад має свою класифікацію. Наприклад, П.І. Гришаєва, поділяє юридичний переклад на:

- ✓ переклад законів і нормативно-правових актів та їх проектів
- ✓ переклад договорів (контрактів)
- ✓ переклад юридичних висновків і меморандумів
- ✓ переклад нотаріальних свідоцтв
- ✓ переклад установчих документів юридичних осіб
- ✓ переклад довіреностей [19, 167].

Навіть така невелика різниця в видах юридичної перекладу впливає на процес перекладу. Тому перш ніж починати переклад документу, обов'язково слід визначити його тип та особливості. Це допоможе зробити переклад якісним та точним.

Юридичний переклад з української мови на англійську і з англійської мови на українську представляє два різноспрямовані, але в той самий час тісно взаємопов'язані процеси. Цей взаємозв'язок проявляється в тому, що ситуація, яка є проблемною для перекладу з рідної мови на іноземну, може служити джерелом рішення для проблемної ситуації при перекладі в зворотному напрямку. В. В. Алімов навіть поділяє складнощі перекладу на декілька видів, а саме:

- ✓ складнощі, обумовлені мовною природою терміну;
- ✓ складнощі, пов'язані зі специфічними характеристиками юридичного терміну;

- ✓ складнощі, що виникають через розбіжність юридичних систем держав, отже, через розбіжності обсягів понять, що передаються термінами-аналогами, існування специфічних для однієї терміносистеми одиниць і відсутність перекладацьких відповідностей в іншій.
- ✓ складнощі суб'єктивного характеру, зумовлені недостатньою підготовкою осіб, що займаються перекладацькою діяльністю [5, 160].

До термінів у мові перекладу пред'являється багато вимог. І ці терміни формують пов'язану між собою систему понять. М.Б. Раренко навіть висуває ряд вимог до перекладу юридичних текстів. Щоб такий текст вважався якісним, він повинен бути:

- ✓ точним (переклад всіх тлумачень);
- ✓ стислим (переклад повинен бути лаконічним та без надлишкової інформації);
- ✓ повним (попередні вказані пункти не повинні вплинути на суть інформації при перекладі тексту оригіналу);
- ✓ літературним (текст має бути погодженим граматично, і не тільки, з мовою перекладу, а не оригіналу, щоб відповідати літературним нормам) [42, 116].

Отже, при перекладі юридичних текстів існує ряд складнощів, яких легко уникнути, якщо дотримуватись певного алгоритму та пунктів, що підвищують якість перекладу і, звісно, перевіряти сумнівні моменти. Кожен перекладач юридичної термінології має прагнути постійного покращення компетенції в юридичному перекладі, а це включає розуміння того, який саме спосіб перекладу підходить у тому чи іншому випадку: калькування, еквівалентний переклад, транскодування, описовий переклад, переклад аналогом, неологістичний переклад. Також це включає розуміння того, які перекладацькі трансформації необхідно застосовувати: генералізацію, антонімічний переклад, транспозицію, заміщення, конкретизацію, логічний розвиток, опущення чи додавання. Всі ці способи перекладу є ефективними, але при правильному та своєчасному застосуванні. Таким чином, у даному

підрозділі були розглянуті способи, які застосовуються для перекладу англomовних юридичних термінів.

На підставі першої частини кваліфікаційної роботи можливо зробити такі висновки: існує безліч визначень поняття «термін» та його класифікацій, що приводяться різними вченими, проте всі вони солідарні в тому, що в ідеалі термін повинен бути коротким, позбавленим експресії, хоча на практиці виконувати ці умови досить складно. Будь-який поділ юридичної термінології є багато в чому умовним у зв'язку з тим, що на практиці дуже важко провести чітку межу між термінами. Проте це допомагає зрозуміти природу термінів та полегшити процес їх перекладу, як з англійської мови на українську, так і навпаки. А також це допомагає розглянути термін з різних сторін та більш детально. Переклад юридичних англomовних термінів – це дуже складний процес, який потребує пильності та високої обізнаності від перекладача. Хоч і існує багато варіантів класифікації юридичної термінології, але основною метою цих класифікацій є визначення загальних принципів та положень, притаманних юридичній термінології. Саме ці класифікації допомагають перекладачу розібратися з особливостями термінології та виконувати переклад максимально правильно та наближено до текстів оригіналу. Для перекладу англomовної юридичної термінології існує багато можливих способів перекладу як для окремих слів, так і для словосполучень в реченні. Серед них: калькування (коли частини слова або словосполучення замінюються їх прямими відповідниками), еквівалентний переклад (коли передається зміст без змін при дотриманні норм мови перекладу), транскрипція (письмове відтворення слів з урахуванням їх вимови), описовий переклад (розширене словесне пояснення термінів), різні перекладацькі трансформації, а саме: генералізація (прийом розширення), антонімічний переклад (перекладання протилежним поняттям), заміщення (заміна елемента будь-яким іншим засобом, який передає ту ж саму інформацію), конкретизація (заміна слова або словосполучення з більш широким значенням), логічний розвиток (заміна даного поняття поняттям ,

чий ознаки або властивості розвиваються), опущення (відмова від передачі в тексті надлишкових мовних одиниць), додавання (збільшення кількості слів у перекладі).

Не виключені і випадки, коли термін може перекладатися декількома способами. Такий спосіб ми називаємо комбінованим перекладом. У таких ситуаціях все залежить від перекладача та здебільшого аудиторії, на яку спрямований переклад тексту. Саме від рішення перекладача щодо способу перекладу залежить те, як буде сприйматися той чи інший юридичний термін.

РОЗДІЛ 2.

КЛАСИФІКАЦІЯ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

У другому розділі розглянемо класифікації англомовних юридичних термінів, заснованих на кількості компонентів, а саме однокомпонентні, двокомпонентні (типу «іменник+іменник», «прикметник+іменник» «дієслово+іменник») та багатоконпонентні терміни. Проаналізуємо їх формування у перекладі і різницю використання. Також розглянемо частоту їх застосування і особливості їх застосування як у мові оригіналу, так і у мові перекладу.

2.1. Однокомпонентні терміни

Однокомпонентний термін – це простий термін, що представляє собою прості слова. В ході кваліфікаційної роботи було проаналізовано 200 прикладів англомовних юридичних термінів у правовій літературі. З 200 прикладів англомовних юридичних термінів 57 містили однокомпонентні терміни, що складає 30 %. Це достатньо велика кількість, яка свідчить про те, що однокомпонентні терміни закладають фундамент юридичної термінології та формують загальні поняття у юридичній сфері.

Здається, що однокомпонентні терміни для перекладача не мають складати жодних проблем та перекладати їх простіше за все. Але чи завжди панує така ситуація? Розглянемо це на прикладах:

*France proposed that the judges and prosecutor should adopt detailed rules for the proceedings of the **tribunal** based on respect for human rights* [Додаток, 4].

Слово *tribunal* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціальних термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної

– це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, створений для визначення специфічних правових понять, які з’явилися завдяки юридичній науці.

*Given the complexity and breadth of the **jurisdiction**, it is understandable that the regulatory provisions require persistent attention* [Додаток, 7].

Слово *jurisdiction* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціальних термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, створений для визначення специфічних правових понять, які з’явилися завдяки юридичній науці.

*It continues to be open for **ratification*** [Додаток, 93].

Слово *ratification* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціальних термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, створений для визначення специфічних правових понять, які з’явилися завдяки юридичній науці.

*The list of relevant States is set out at the end of this commentary, along with a statement of **declarations*** [Додаток, 94].

Слово *declaration* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціальних термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, створений для визначення специфічних правових понять, які з'явилися завдяки юридичній науці.

*It will normally be the case that judges are obliged to apply the proper law as determined by an applicable **conventio**.* [Додаток, 103].

Слово *conventio* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціальних термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, створений для визначення специфічних правових понять, які з'явилися завдяки юридичній науці.

*An accused could not care less where counsel comes from, as long as that **counsel** is able to mount an efficient and effective defense* [Додаток, 23].

Слово *counsel* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до міжгалузевого терміну. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це

термін загального використання зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

*Article 16 forbids counsel from appearing as a lawyer in a case where he or she is likely to be a necessary **witness**, unless the issue is uncontested or it would cause the client substantial hardship* [Додаток, 32].

Слово *witness* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до загальнонаукового терміну. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноновживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це повсякденне слово, яке використовується в галузі юриспруденції без змін.

*Victim has no right to representation or participation – as seen in most civil law systems – and little provision for **compensation*** [Додаток, 74].

Слово *compensation* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до міжгалузевого терміну. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноновживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін загального використання зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

*This terminated the **proceedings*** [Додаток, 90].

Термін *proceedings* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це

загальноновживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін загального використання зі спеціальним значенням в юридичній галузі. За поділом Є. Шургіної – це односкладний, однозначний термін – на відміну від його аналогу *процедури* у перекладі. Адже у сфері медицини під терміном *процедури* мається на увазі *лікарняні процедури*. Тому у цьому випадку краще перекласти *proceedings* не як *процедури*, а саме як *правові процедури*. Такий переклад набуває юридичного вузькоспеціального сенсу, який і був першочергово закладений в англійському реченні.

The carrier then sought indemnity from the substitute carrier under the interline agreement [Додаток, 119].

Термін *indemnity* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціальних термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це терміни законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це терміни, що є закріпленими в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін для визначення специфічних правових понять, він з'явився завдяки юридичній науці.

An assault is acting to place another person in immediate apprehension of a harmful or offensive physical contact [Додаток, 178].

Термін *assault* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до загальнонаукових термінів. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноновживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це

однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це терміни законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це терміни, що є закріпленими в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що цей термін прийшов з повсякденної мови, але отримав додаткове спеціальне значення.

A battery often accompanies an assault [Додаток, 179].

Слово *battery* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального терміна. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальнозживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін загального використання зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

It consists of the grant of advantages, favors, privileges and immunities [Додаток, 122].

Слово *immunities* у множині за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до міжгалузевого терміну, але у даному випадку, зважаючи на сенс перекладу – це спеціальний термін. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальнозживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін загального використання зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

Is there a good justification for tying the right to an amount in controversy or incarceration? [Додаток, 171].

Слово *incarceration* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального терміну. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, односкладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що цей термін з'явився завдяки юридичній науці і відноситься до загально використовуваних термінів зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

Після аналізу вищевказаних речень з однокомпонентними термінами можна зробити такі висновки:

- 1). Саме контекст визначає чи є слово терміном чи ні. Адже часто зустрічаються багатозначні слова, та вибір перекладу залежить спочатку від контексту. Отже, найбільша складність при перекладі може виникнути коли слово загального використання застосовується у вузькому юридичному термінологічному полі.
- 2). Проведення класифікації перед перекладом допоможе відсікти зайві варіанти перекладу, задасть рамки з огляду на які переклад буде більш спеціалізованим, дозволить обрати правильний варіант перекладу у контексті та уникнути помилок.

Таким чином, у наведеному підрозділі було розглянуто поняття однокомпонентного юридичного терміну, а також його особливості та вживання на прикладах речень англomовного юридичного дискурсу.

Можна додати, що терміни, які вживаються в англomовному юридичному дискурсі можуть бути загальноживаними, загальноживаними з більш вузьким значенням у нормативному акті, зі спеціальним значенням, технічними або ж суто юридичними.

2.2. Двокомпонентні терміни

Юридична двокомпонентна термінологічна конструкція – це термін, що складається з двох слів (двох юридичних термінів, юридичного та неюридичного терміна або двох загальноживаних слів, які стають термінами у контексті, тощо.)

Юридична двокомпонентна термінологічна конструкція може бути представлена різними частинами мови (прикметником, іменником, дієсловом, прислівником). У ході аналізу виявилось, що з 200 прикладів англійських юридичних термінів 88 містили двокомпонентні терміни, що складає 45%. Головними моментами під час розбору та аналізу цього типу термінів стали:

- ✓ Необхідність класифікації двокомпонентних термінів, як і у випадку з однокомпонентними, адже це так само допомагає розібратися з видом кожного конкретного терміну, звузити варіанти перекладу та запобігти грубих помилок.
- ✓ Необхідність визначення головного та залежного слова у терміні, адже це істотно впливає на погодження слів у роді, числі, відмінку та на переклад. В англійській мові найчастіше головне слово – це останнє слово терміну, хоча бувають і виключення. Наприклад: коли автор навмисно змінює порядок слів аби привернути увагу до певного моменту тексту. Але під час аналізу в жодному з 88 прикладів двокомпонентних термінів такий варіант не зустрівся. Отже, це більш характерно не для нормативно-правових актів та статей юридичної тематики, а для художньої літератури з можливим вклинюванням юридичної термінології.
- ✓ Необхідність визначення частин мови, до яких належать двокомпонентні терміни та необхідність аналізу частин мови в результаті перекладу українською.
- ✓ Виявлення які конструкції частин мов зустрічаються частіше серед юридичних термінів.

Розглянемо різні конструкції двокомпонентних термінів англомовного юридичного дискурсу.

2.2.1. Двокомпонентні терміни типу «іменник +іменник»

Перша поширена конструкція частин мов серед двокомпонентних термінів – це «іменник+іменник», яка складає 45% усіх двокомпонентних термінів, обраних для аналізу. Це і не дивно, що саме така конструкція є поширеною, адже вона характерна як для англійської, так і для української мов. Одне з речень з таким терміном виглядає наступним чином:

It has also been used to alter or overrule decisions of Trial Chambers and the Appeals Chamber [Додаток, 17].

Термін *Appeals Chamber* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *Appeals Chamber* складається з головного слова, іменника в однині, *Chamber* та залежного слова, іменника в множині, *Appeals*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатку. В перекладі спостерігаються зміни в цій конструкції, адже термін *апеляційна палата* - це конструкція прикметника з іменником.

Ще одним реченням, яке може послугувати прикладом конструкція «іменник+іменник» є наступне речення:

The affidavits in the instant case were submitted at the end of the prosecution case [Додаток, 20].

Термін *prosecution case* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноновживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *prosecution case* складається з головного слова, іменника в однині, *case* та залежного іменника в однині, *prosecution*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі спостерігаються значні зміни в цій конструкції, адже термін трансформується у трикомпонентний – *справа з обвинуваченням*, який складається з головного слова *справа*, що є іменником в однині, прийменника *з* та залежного іменника *обвинувачення* в однині.

Розглянемо наступний приклад:

The remuneration of counsel also includes counsel's expenses [Додаток, 47].

Термін *counsel's expenses* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до загальнонаукового. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноновживаний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці та є загальновикористовуваним зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

Термін *counsel's expenses* складається з головного слова, іменника у множині *expenses* та залежного слова, іменника в однині у присвійному відмінку, *counsel's*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі спостерігаються зміни в цій конструкції, адже термін трансформується у трикомпонентний – *витрати самого адвоката*, який складається з головного слова *витрати*, що є іменником в множині та залежних займенника *самого* і іменника в однині *адвоката*.

Наступний приклад:

*It may have put him in danger of receiving a very long prison sentence or even the **death penalty*** [Додаток, 55].

Термін *death penalty* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до загальнонаукового. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальнонавчаний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який прийшов з повсякденної мови, але отримав додаткове спеціальне значення.

Термін *death penalty* складається з головного слова, іменника в однині, *penalty* та залежного слова, іменника в однині, *death*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі спостерігаються зміни в цій конструкції, адже термін *смертною карою* складається з головного слова *карою*, що є іменником в однині та залежного прикметника *смертною* в однині.

Ще один приклад:

***Witness anonymity** and protective measures for vulnerable witnesses are examined* [Додаток, 75].

Термін *witness anonymity* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто

юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *witness anonymity* складається з головного слова, іменника в однині, *anonymity* та залежного слова, іменника в однині, *witness*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі значних змін не спостерігається – це два іменника, але головний вжито в однині (*анонімність*), а залежний – в множині (*свідків*).

Черговим прикладом поєднання двох іменників слугує наступний: *However, an exemption clause will not be construed* [Додаток, 115].

Термін *exemption clause* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *exemption clause* складається з головного слова, іменника в однині, *clause* та залежного слова, іменника в однині, *exemption*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію підмета. В перекладі спостерігаються зміни в конструкції, адже термін *пункт про обмеження відповідальності* є чотирикомпонентним. Він складається з головного слова *пункт*, що є іменником в множині, прийменника *про* та двох залежних іменників в однині – *обмеження, відповідальності*.

Наступні речення містять англомовні юридичні двохкомпонентні терміни, які поєднуються між собою за допомогою прийменника.

*Law should entail the right to a fair trial including the **presumption of innocence**, legal representation and the right to appeal* [Додаток, 184].

Термін *presumption of innocence* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з’явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *presumption of innocence* у наведеному реченні складається з головного слова, іменника в однині, *presumption*, прийменника *of* та залежного слова, іменника в однині, *innocence*. Термін виконує функцію додатка. В перекладі даний термін складається з головного слова, іменника в однині, *презумпція* та залежного слова, іменника в однині, *невинуватості*.

*Lawyers call this the ‘**equity of redemption**’ and, as we have seen, the mortgage deed provides when the money is to be repaid* [Додаток, 164].

Термін *equity of redemption* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з’явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *equity of redemption* у наведеному реченні складається з головного слова, іменника в однині, *equity*, прийменника *of* та залежного слова, іменника в однині, *redemption*. Термін виконує функцію обставини. У перекладі термін право викупу закладеного майна складається з головного слова, іменника в однині, право, двох залежних іменників в однині – викуп, майно та залежного слова, прикметника *закладеного*.

They included limitation of liability rules in their bills of lading [Додаток, 111].

Термін *bills of lading* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *bills of lading* у наведеному реченні складається з головного слова, іменника в множині, *bills*, прийменника *of* та залежного слова, іменника в однині, *lading*. Термін виконує функцію додатка.

Таким чином, у наведеному підрозділі були розглянуті двокомпонентні терміни, які мають конструкцію «іменник+іменник», а також особливості їх вживання у реченнях англомовного юридичного дискурсу.

2.2.2. Двокомпонентні терміни типу «прикметник+іменник»

Ще один варіант конструкції частин мови серед двокомпонентних термінів – це «прикметник+іменник», який складає 55% усіх двокомпонентних термінів, обраних для аналізу. Приклад такого типу конструкції наведено у наступному реченні:

First, the mandatory powers of the Tribunal [Додаток, 91].

Термін *mandatory powers* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *mandatory powers* складається з головного слова, іменника в множині, *powers* та залежного слова, прикметника *mandatory*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію підмета. В перекладі не спостерігаються зміни в конструкції, адже термін *обов'язкові повноваження* складається з головного слова *повноваження*, що є іменником в множині, та залежного прикметника в множині *обов'язкові*.

Ще одним прикладом є наступне речення:

Indeed, this preference for public hearings appears very clearly in the relevant provisions of the Statute [Додаток, 83].

Термін *public hearings* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *public hearings* складається з головного слова, іменника в множині, *hearings* та залежного слова, прикметника *public*. У наведеному

реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі не спостерігаються зміни в конструкції, адже термін *публічні слухання* складається з головного слова *слухання*, що є іменником в множині та залежного прикметника в множині – *публічні*.

Розглянемо наступний приклад цієї категорії:

This statement is applicable both to common law and criminal systems [Додаток, 72].

Термін *criminal systems* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до загальнонаукового. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноживаний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *criminal systems* складається з головного слова, іменника в множині, *systems* та залежного слова, прикметника *criminal*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі не спостерігаються значних змін в конструкції, адже термін *кримінальна система* складається з головного слова *система*, що є іменником в однині та залежного прикметника в однині – *кримінальна*. Але в українському варіанті термін *кримінальна система* виступає обставиною.

І останній приклад конструкції прикметника з іменником:

*Can he or she ask the Registrar, who is after all in charge of the **withdrawal proceedings**, to check whether counsel is doing the right thing?* [Додаток, 58].

Термін *withdrawal proceedings* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є.

Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *withdrawal proceedings* складається з головного слова, іменника в множині, *proceedings* та залежного слова, прикметника *withdrawal*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію додатка. В перекладі спостерігаються деякі зміни в конструкції, адже термін *процедура відкликання* складається з головного слова *процедура*, що є іменником в однині та залежного іменника в однині – *відкликання*.

Таким чином, у наведеному підрозділі були розглянуті двокомпонентні терміни, які мають конструкцію «прикметник+іменник», а також особливості їх вживання у реченнях англomовного юридичного дискурсу.

2.2.3. Двокомпонентні терміни типу «дієслово+іменник»

Останній варіант конструкції частин мови серед двокомпонентних термінів – це «дієслово+іменник», який склав лише 5% усіх двокомпонентних термінів, обраних для аналізу, але який все ж відіграє важливу роль і терміноподілі. Приклад такої конструкції поданий у наступному реченні:

*The Article provides the rights of the accused **take precedence** over the protection of victims* [Додаток, 80].

Термін *take precedence* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до міжгалузевого. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальнозживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний,

багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, що з’явився завдяки юридичній науці, є загально використовуваним терміном зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

Термін *take precedence* складається з головного слова, дієслова *take* та залежного іменника в однині, *precedence*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію присудка. В перекладі не спостерігаються зміни в конструкції, адже термін *мають перевагу* складається з головного слова *мають*, що є дієсловом в множині та залежного іменника в однині – *перевага*.

Ще один приклад дієслова з іменником:

A suspect or accused who requests the assignment must produce evidence that he or she is unable to remunerate counsel [Додаток, 49].

Термін *produce evidence* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до міжгалузевого. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноновживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, що з’явився завдяки юридичній науці, є загально використовуваним терміном зі спеціальним значенням в юридичній галузі.

Термін *produce evidence* складається з головного слова, дієслова *produce* та залежного іменника в однині, *evidence*. У наведеному реченні ця конструкція виконує функцію присудка. В перекладі не спостерігаються значні зміни, адже термін *надати докази* складається з головного слова *надати*, що є дієсловом та залежного іменника в множині – *докази*.

Після аналізу вищевказаних речень з двокомпонентними термінами можна зробити такі висновки:

1). Для перекладу двокомпонентних термінів важливо кожного разу визначати головне слово, що допоможе зробити правильний переклад. В англійській мові найчастіше – це останнє слово терміну, а в українській – перше.

2). При перекладі терміну треба спиратися не на обсяг слів рівний оригіналу, а на передання такого ж сенсу терміну у мові перекладу.

3). При перекладі двокомпонентних термінів на українську майже завжди відбуваються зміни – у структурі, серед частин мови або порядку слів. Саме переклад двокомпонентних термінів яскраво демонструє розбіжності між англійською та українською мовами.

Таким чином, у наведеному підрозділі були розглянуті двокомпонентні терміни, які мають конструкцію «дієслово+іменник», а також особливості їх вживання у реченнях англійського юридичного дискурсу.

2.3. Багатоконпонентні терміни

Згідно з В.Н. Комісаровим, багатоконпонентні терміни представляють собою терміни-словосполучення, які створюються за допомогою додавання до терміна, що є головним, позначальних та конкретизуючих для родового поняття слів з метою отримання видових понять. Такі терміни фактично представляють собою визначення, які підводять дане поняття під більш загальне. Багатоконпонентними термінами вважаються ті, що складаються з трьох та більше слів. Серед 200 англійських юридичних термінів, наведених у Додатку, 55 термінів належать до багатоконпонентних (25%). З 55 багатоконпонентних термінів виявилось, що 34 терміна складаються з трьох компонентів (60%), 21 термін складається з чотирьох компонентів (40%). Це свідчить про те, що трьохкомпонентні терміни більш розповсюджені в

англомовному юридичному дискурсі. Серед таких термінів зустрічалися різні моделі. Найчастіше вживаними виявилися дані моделі:

Прикметник+Прикметник+Іменник, Прикметник+Іменник+Іменник, Іменник+Іменник+Іменник, Дієприкметник+Прикметник+Іменник, Дієприкметник+Іменник+Іменник, що свідчить про розповсюдженість атрибутивних термінологічних конструкцій серед юридичних термінів. Розглянемо ці англійські юридичні трьохкомпонентні моделі на прикладах:

They generally fail to note, however, that coercive territorial revisionism has markedly declined over the past half century [Додаток, 137].

Термін *coercive territorial revisionism* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з класифікацією Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *coercive territorial revisionism* у наведеному реченні має модель Прикметник+Прикметник+Іменник. Даний термін складається з головного слова, іменника в множині, *revisionism* та двох залежних прикметників *coercive* та *territorial*. Термін виконує функцію підмета.

Those wishing to trade as a limited liability partnership must send an incorporation document [Додаток, 160].

Термін *limited liability partnership* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І.

Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *limited liability partnership* представляє конструкцію Дієприкметник+Іменник+Іменник. У наведеному реченні даний англомовний юридичний термін складається з головного слова, іменника в однині, *partnership* та двох залежних слів, прикметників *limited* та *liability*. Термін виконує функцію обставини. В перекладі спостерігаються значні зміни порядку слів та трансформації терміну у чотирикомпонентний, який складається з головного слова, іменника в однині *товариство* та залежних прийменника *з*, прикметника *обмеженою* та іменника в однині, *відповідальністю*.

Наступний приклад поданої класифікації:

A fixed legal charge can be given over identified property belonging to the borrower [Додаток, 161].

Термін *fixed legal charge* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *fixed legal charge* представляє конструкцію Дієприкметник+Прикметник+Іменник. Даний термін складається з головного слова, іменника в однині, *charge* та двох залежних слів, прикметників *fixed* та *legal*. Термін виконує функцію підмета.

Child care proceedings, including the power to make orders (replacing access orders) [Додаток, 148].

Термін *child care proceedings* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це загальноживаний термін, що має у нормативному акті більш вузьке, спеціальне значення. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це загальнозначущий термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *child care proceedings* відноситься до конструкції Іменник+Іменник+Іменник. У наведеному реченні даний англomовний юридичний термін складається з головного слова, іменника в множині, *proceedings* та двох залежних іменників в однині, *child* та *care*. Термін виконує функцію підмета. В перекладі спостерігаються деякі зміни в конструкції, адже термін трансформується у п'ятикомпонентний *процедури по догляду за дитиною*, який складається з головного слова, іменника в множині, *процедури*, залежних прийменників *по* і *за*, та залежних іменників в однині *догляд*, *дитиною*.

The duties of an appellate court judge are distinct from those of a trial judge [Додаток, 169].

Термін *appellate court judge* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *appellate court judge* відноситься до конструкції Прикметник+Іменник+Іменник. У наведеному реченні складається з головного слова, іменника в однині *judge* та двох залежних слів, іменників в однині, *appellate* та *court*.

В перекладі термін *судді апеляційного суду* складається з головного слова, іменника в множині *судді* та залежних слів, іменника в однині *суду* та прикметника *апеляційного*. Термін виконує функцію додатка.

Great care must be taken not to see and employ war crimes trials [Додаток, 68].

Термін *war crimes trials* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з'явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *war crimes trials* відноситься до конструкції Іменник+Іменник+Іменник. У наведеному реченні даний англомовний юридичний термін складається з головного слова, іменника в множині, *trials* та двох залежних слів, іменників *war* в однині та *crimes* в множині. Термін виконує функцію додатка. В перекладі спостерігаються значні зміни, адже термін стає п'ятикомпонентним. Даний термін складається з головного слова, іменника в множині *процеси* та залежних слів, іменника в однині *злочинів*, двох прикметників *судові* та *військових* і прийменника *щодо*.

Окрім трикомпонентних термінів, під час аналізу зустрілося багато чотирикомпонентних термінів.

Alternatively, consistent with the formulation of the applicable private international law rules, the Convention may be applied [Додаток, 98].

Чотирикомпонентний термін *private international law rules* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з’явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

Термін *private international law rules* відноситься до конструкції Прикметник+Прикметник+Іменник+Іменник. У наведеному реченні він складається з головного слова, іменника в множині, *rules*, залежних слів, іменника в однині, *law* та двох прикметників – *international, private*. Термін виконує функцію додатка.

В перекладі термін *норм міжнародного приватного права* складається з головного слова, іменника в множині *норм* та залежних слів, двох прикметників *міжнародного, приватного* та іменника в однині, *права*.

That Code shall prevail in any conflict between it and a national code of professional responsibility [Додаток, 40].

Юридична чотирикомпонентна термінологічна конструкція *national code of professional responsibility* за класифікацією В.М.Лейчика відноситься до спеціального. За класифікацією А.С.Піголкіна та Д.І.Милославської – це суто юридичний термін. Згідно з думкою Л. П. Куракової та Т. Б. Земляної – це спеціально-юридичний термін. За поділом Є. Шургіної – це однозначний, багатоскладний термін. Згідно з П.І. Гришаєвою – це термін законів і нормативно-правових актів та їх проектів. За І. Балакіною – це термін, що є закріпленим в законі. Класифікація Т.В.Кашаніної свідчить про те, що це термін, який з’явився завдяки юридичній науці для визначення специфічного правового поняття.

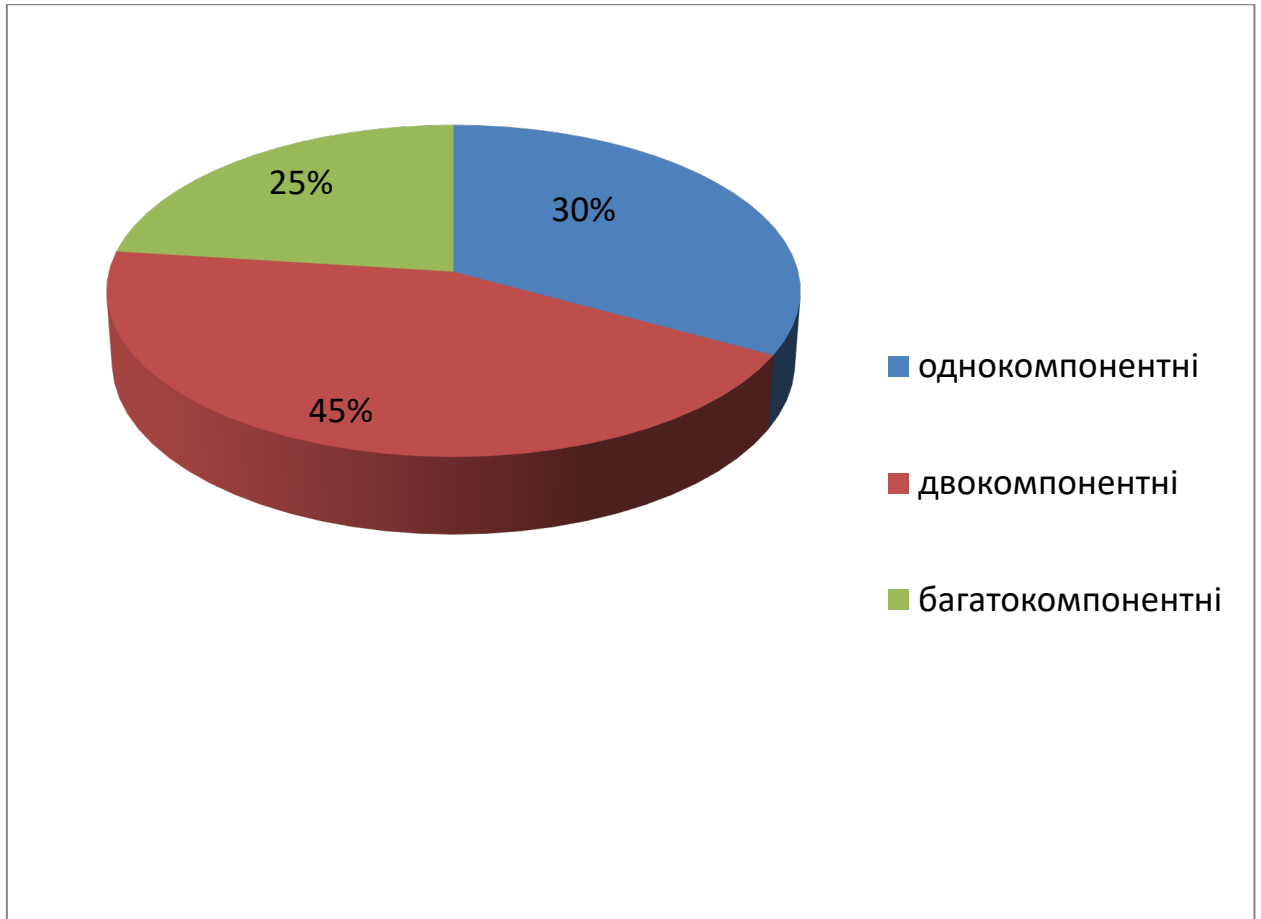
Термін *national code of professional responsibility* відноситься до конструкції Прикметник+Іменник+Прийменник+Прикметник+Іменник. У наведеному реченні даний термін складається з головного слова, іменника в однині, *code* та залежних слів, прикметників *national* та *professional*, іменника *responsibility*. Поєднані вони прийменником *of*. Термін виконує функцію додатка.

В перекладі термін *національним кодексом професійної відповідальності* складається з головного слова, іменника в однині, *кодекс* та залежних слів, двох прикметників *національний*, *професійної* та іменника в однині, *відповідальності*.

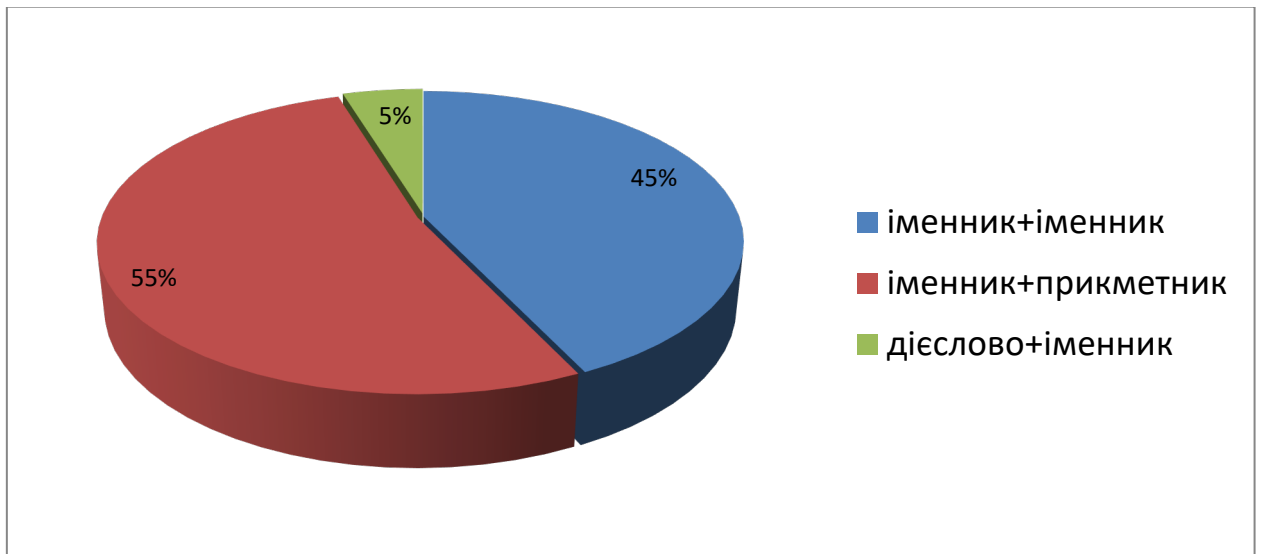
Таким чином, у наведеному підрозділі було розглянуто поняття багатокомпонентного терміну. Також були розглянуті особливості вживання багатокомпонентних термінів в англomовному юридичному дискурсі.

На підставі другої частини кваліфікаційної роботи можливо зробити наступні висновки. Після аналізу 200 речень, які містять різні види термінів англomовного юридичного дискурсу виявилось, що в англomовній юридичній термінології вживаються однокомпонентні (30%), двокомпонентні (45%) та багатокомпонентні (25%) терміни. Двокомпонентні терміни англomовного юридичного дискурсу переважно складаються з таких конструкцій, як «іменник+іменник», «іменник+прикметник», «іменник+дієслово». Багатокомпонентні англomовні юридичні терміни не мають чітких конструкцій та можуть бути поєднанням будь-яких частин мови у будь-якій кількості. Наприклад: Прикметник+Прикметник+Іменник, Прикметник+Іменник+Іменник, Іменник+Іменник+Іменник, Дієприкметник+Прикметник+Іменник, Дієприкметник+Іменник+Іменник. Багатокомпонентні терміни англomовного юридичного дискурсу найчастіше представляють собою трикомпонентні (60%) та чотирикомпонентні (40%) терміни. Результати аналізу наведено у діаграмах 2.1. Класифікація

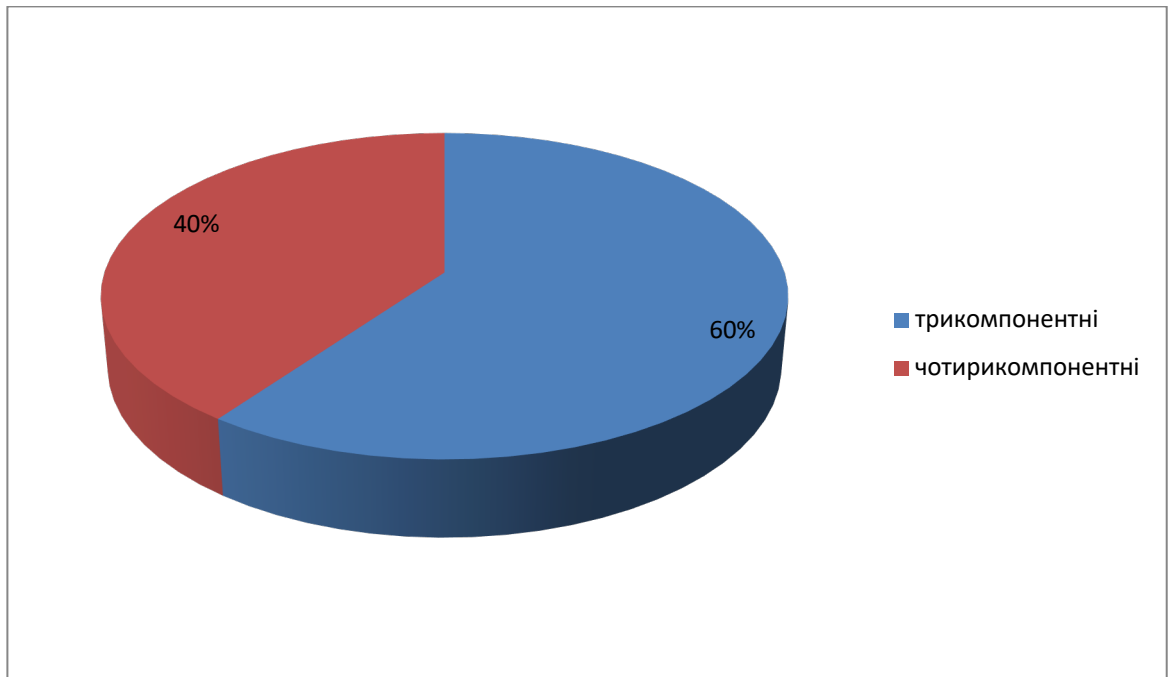
англомовних юридичних термінів, 2.2. Класифікація двокомпонентних англомовних юридичних термінів та 2.3. Класифікація багатоконпонентних англомовних юридичних термінів.

Діаграма 2.1. Класифікація англомовних юридичних термінів

Діаграма 2.2. Класифікація двокомпонентних англомовних юридичних термінів

Діаграма 2.3. Класифікація багатоконпонентних англомовних юридичних термінів

Тобто, аналіз виявив, що в англомовному юридичному дискурсі найчастіше зустрічаються двокомпонентні, а найрідше – багатоконпонентні терміни. Серед двокомпонентних англомовних юридичних термінів найчастіше трапляється конструкція «іменник+прикметник», а найрідше – «дієслово+іменник». Серед багатоконпонентних термінів найчастіше зустрічаються три- та чотирикомпонентні англомовні юридичні терміни, а найрідше – більш ніж чотирикомпонентні англомовні юридичні терміни. Це обумовлене специфікою юридичного дискурсу та його тяжінням до лаконічності.

У другій частині роботи були розглянуті деякі складнощі, з якими може зіштовхнутися перекладач при роботі з термінами – а саме складнощі передачі значення, об'єму та логічності терміну у мові перекладу. Виявилося, що попередня класифікація задля правильного перекладу є найбільш ефективною у випадку з одно-, дво- та трикомпонентних термінів. Класифікація допомагає запобігти помилок у перекладі та виявити чи дійсно

слово є терміном. Чим більше компонентів у терміні – тим більше переклад починає залежати від контексту та від сполучуваності слів. Проаналізувавши вживання англомовних термінів, ми дійшли висновку, що в першу чергу контекст визначає чи є слово терміном.

Отже, переклад термінологічних одиниць вимагає від перекладача точності та уважності. Перекладач повинен відмінно володіти не лише мовами оригіналу та перекладу, а й розуміти специфіку тексту, орієнтуватися в термінології та правильно її застосовувати. Тільки у цьому випадку переклад буде близьким до ідеалу.

РОЗДІЛ 3.

СПОСОБИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Третій розділ присвячений перекладацькому аналізу способів відтворення юридичної термінології українською мовою. Юридична термінологія хоча і є особливою та потребує підвищеної уваги при перекладі, але для неї існують ті ж самі способи перекладу, що й для звичайних слів, які не є термінами. До цих загальнопоширених способів відносяться: переклад за допомогою еквіваленту, переклад за допомогою аналогу, транскодування, описовий переклад, калькування, комбінований переклад та переклад за допомогою трансформацій. Переклад за допомогою трансформацій є особливою категорією, адже додатково підрозділяється на генералізацію, антонімічний переклад, транспозиція, заміщення, конкретизацію, логічний розвиток, додавання та опущення. Третій розділ допоможе виявити, які зі способів застосовуються найчастіше та є найбільш ефективними у перекладі англійських юридичних термінів українською мовою.

3.1. Переклад за допомогою еквівалента

Цей вид перекладу вирізняється найбільшою точністю та максимально можливою однозначністю у визначенні понять, які є складовою терміну. Переклад за допомогою еквівалента є найменш проблематичним, адже – це стала лексична відповідність, яка повністю співпадає із значенням іншомовного терміна та у певній мірі не залежать від контексту (якщо не враховувати граматичне формотворення). Серед усіх юридичних термінів, наведених у Додатку, суто еквівалентів виявилось 96 одиниць. Розглянемо це на прикладах.

The judges might opt for a more jurisprudentially oriented approach [Додаток, 15].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична чотирикомпонентна термінологічна конструкція *more jurisprudentially oriented approach*, яка складається з порівняльної форми *more*, прислівника *jurisprudentially*, прикметника *oriented* та іменника в однині *approach*. Українською мовою дану конструкцію було перекладено еквівалентом *підхід більш орієнтований на юриспруденцію*, який складається з іменника в однині *підхід*, порівняльної форми *більш*, прикметника *орієнтований*, прийменника *на*, іменника в однині *юриспруденцію*.

Наступний приклад:

The affidavits in the instant case were submitted at the end of the prosecution case [Додаток, 20].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *prosecution case*, яка складається з двох іменників в однині *prosecution* та *case*. Українською мовою дану конструкцію було перекладено еквівалентом *справи з обвинуваченням*, який складається з іменника в однині *справи*, прийменника *з* та іменника в однині *обвинуваченням*.

Ще один приклад:

A duty of all ministers to uphold judicial independence [Додаток, 183].

У цьому реченні була вжита юридична двокомпонентна конструкція *judicial independence*, яка складається з іменника в однині *independence* та прикметника *judicial*. Українською мовою дану конструкцію було перекладено еквівалентом *незалежність судової влади*, який складається з іменника в однині *незалежність*, іменника в однині *влади* та прикметника *судової*.

І ще один приклад:

An accused could not care less where counsel comes from, as long as that counsel is able to mount an efficient and effective defense [Додаток, 23].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *accused*, який є іменником в однині. Українською мовою даний термін було перекладено еквівалентом *обвинувачений*, який є іменником в однині. Наступний приклад:

Trial Chambers in at least two cases have acknowledged the so-called “work product” or “legal professional privilege” doctrine [Додаток, 25].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична чотирикомпонентна термінологічна конструкція *“legal professional privilege” doctrine*, яка складається з двох прикметників *legal* і *professional*, та двох іменників в однині *privilege* і *doctrine*. Українською мовою дана конструкція була перекладена еквівалентом *доктрину “юридичних професійних привілеїв”*, який складається з іменника в однині *доктрина*, прикметників *юридичних* та *професійних*, іменника в множині *привілеїв*.

Наступний приклад еквівалента продемонстрований у реченні наданому нижче:

Legal practitioners must maintain a high standard of professional conduct [Додаток, 29].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *legal practitioners*, яка складається з іменника в множині *practitioners* та прислівника *legal*. Українською мовою дана конструкція була перекладена еквівалентом *юристи*, що є іменником у множині.

І останній приклад цього способу перекладу:

This approach developed over a long time in well-defined common law domestic systems [Додаток, 57].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична чотирикомпонентна термінологічна конструкція *common law domestic systems*, яка складається з

прикметника *common*, іменника в однині *law*, прикметника *domestic* та іменника в множині *systems*. Українською мовою дана конструкція була перекладена еквівалентом *національних системах загального права*. Переклад складається з іменника в множині *системах*, прикметників *національних* та *загального* і іменника в однині *права*.

Отже, після аналізу перекладу англomовних юридичних термінів українською мовою було встановлено, що еквівалентним перекладом відтворена більшість юридичних термінів, наведених у Додатку. Застосування еквівалентного перекладу обумовлено специфікою юридичного дискурсу.

Також, можна зробити висновок, що зміни при перекладі майже неминучі, вони існують навіть у випадку з еквівалентним перекладом, який є максимально наближеним до оригіналу. Змінюється або граматична форма, або порядок слів, або кількість слів. При такому еквівалентному перекладі зміст багатокomпонентного терміну буде переданий точно та у результаті перекладений термін не звучатиме чужорідно.

3.2. Переклад за допомогою аналога

Аналог – це більш складний варіант перекладу в порівнянні з еквівалентом, адже у цьому випадку потрібно ретельно добирати слово для перекладу за його сенсом, адже навіть маленький відтінок значення може вплинути на вибір слова. Особливо важко це може бути, коли аналогом перекладається багатозначний термін, адже для кожного слова цього терміну необхідно дібрати потрібний аналог. У ході аналізу англomовних юридичних термінів виявилось, що з 200 одиниць 38 було перекладено аналогом.

Розглянемо цей спосіб перекладу на прикладах:

*There is no mention as to whether the court or the **registrar** are entitled to have the name of that counsel struck from the Tribunal's list* [Додаток, 24].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *registrar*, який є іменником в однині. Українською мовою дана конструкція була перекладена аналогом *секретар суду*, який складається з двох іменників в однині *секретар* та *суду*. Це переклад аналогом, адже першочергове значення терміну *registrar* є *регістратор*, до того ж – не судовий. Отже, потрібно було шукати такий аналог, який був би доречний у заданому контексті.

Наступний приклад:

Procedural law will continue to be liable to charges of prosecutorial bias [Додаток, 66].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *prosecutorial bias*, яка складається з іменника в однині *bias* та прикметника *prosecutorial*. Українською мовою дана конструкція була перекладена аналогом *необ'єктивності обвинувачення*, яка складається з двох іменників в однині *необ'єктивності* та *обвинувачення*. Це переклад аналогом, адже перше значення слова *prosecutorial* - *це караючий*, а слова *bias* - *це зміщення*. Отже, потрібно було добирати правильний варіант, особливо спираючись на контекст.

Ще один приклад:

The Statute and the Rules basically created an adversarial system [Додаток, 60].

У цьому реченні була вжита англомовна двокомпонентна термінологічна конструкція *adversarial system*, яка складається з іменника в однині *system* та прикметника *adversarial*. Українською мовою дана конструкція була перекладена аналогом *принцип змагання*, який складається з двох іменників в однині *принцип* та *змагання*. Це переклад аналогом, адже перше значення слова *adversarial* - *це протидіючий*, а перше значення слова *system* – це система. Отже, потрібно було добирати правильний варіант, особливо спираючись на контекст.

Наступний приклад:

Threats, harassment are serious problems [Додаток, 76].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *harassment*, який є іменником в однині. Українською мовою даний термін було перекладено аналогом *переслідування*, який є іменником в однині. Це переклад способом аналогу, адже першочергове значення терміну *harassment* – це *занепокоєння*, що зовсім не відповідає сенсу у контексті. Отже, потрібно було шукати такий аналог, який був би доречний у заданому контексті.

Ще один приклад:

All proceedings before a Trial Chamber, other than deliberations of the Chamber, shall be held in public [Додаток, 84].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *deliberations*, який є іменником в множині. Українською мовою даний термін було перекладено аналогом *наради*, який є іменником в однині. Це переклад способом аналогу, адже першочергове значення терміну *deliberations* – це *обмірковування*, що зовсім не відповідає сенсу у контексті. Отже, потрібно було шукати такий аналог, який був би доречний у заданому контексті.

І останній приклад:

It consists of the grant of advantages, favors, privileges and immunities [Додаток, 122].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *immunities*, який є іменником в множині. Українською мовою даний термін було перекладено аналогом *звільнення від платежу*. Даний термін складається з іменника в однині *звільнення*, сполучника *від* та іменника в однині *платежу*. Це є переклад аналогом, адже першочергове значення терміну *immunity* – це *імунітет*, що зовсім не

відповідає сенсу у контексті. І тому було необхідно знайти такий аналог, який був би доречний у заданому контексті.

Отже, вибір аналогу при перекладі англomовних юридичних термінів українською мовою залежить від контексту, адже слова для перекладу добираються відповідно до ситуації. Цей спосіб перекладу використовується значно рідше у юридичних текстах, ніж еквівалент. Це свідчить про те, що юридична термінологія в англійській мові має багато спільного з термінологією в українській мові. Також під час аналізу перекладу аналогом було виявлено, що зміни у частинах мови майже не відбуваються, тобто спостерігається майже повна збіжність у граматичному плані. І не менш важливе спостереження – аналогом найчастіше перекладаються не багатокomпонентні, а одно- та двокomпонентні терміни.

3.3. Транскодування

Як було зазначено у другому розділі, транскодування розподіляється на транслітерацію і транскрипцію.

Транслітерація – це передача однієї писемності літерами іншої. Транскрипція – це система запису мови, що має на меті послідовно відбити звуковий склад мови. Під час аналізу прикладів майже не було термінів, які відносилися б суто до транскодування. Найчастіше ці терміни були ще й калькою чи еквівалентом, або і тим і іншим одночасно. Всього з урахуванням цього моменту було виявлено 26 юридичних термінів, перекладених транскодуванням. Було виявлено, що 3 терміни належать до транслітерації, а решта 23 – до транскрипції. Отже, розглянемо деякі з них:

*France proposed that the judges and prosecutor should adopt detailed rules for the proceedings of the **tribunal** based on respect for human rights* [Додаток, 4].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *tribunal*, який є іменником в однині. Українською мовою даний термін було перекладено іменником в однині *трибунал*. Отже, це не лише транслітерація, а ще й еквівалент. І саме переклад *трибунал* точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Наступний приклад:

*His choice pursuant to Article 21, paragraph 4(b) of the **Statute*** [Додаток, 37].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *Statute*, який є іменником в однині. Українською мовою даний термін було перекладено іменником в однині *Статут*. Отже, це не лише транслітерація, а ще й еквівалент. І саме переклад *Статут* точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Ще один приклад транслітерації:

*This selection method also gives each panel member a sense of independence given to them by a **mandate*** [Додаток, 133].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *mandate*, який є іменником в однині. Українською мовою даний термін було перекладено іменником в однині *мандат*. Отже, це не лише транслітерація, а ще й еквівалент. І саме переклад *мандат* точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Наступні приклади відносяться до транскрипції:

***Feminist criminology** is a group of related theories that having a common principle and among the major theories like radical, liberal, socialist, postmodern, eco-feminism* [Додаток, 199].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *Feminist criminology*, яка складається з іменника *criminology* в однині та прикметника *Feminist*. Українською мовою дана конструкція була перекладена конструкцією *феміністична кримінологія*.

Дана конструкція складається з іменника в однині *кримінологія* та прикметника *феміністична*. Отже, це не лише транскрипція, а ще й еквівалент та калька одночасно. І саме переклад *феміністична кримінологія* точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Article III prohibits discrimination [Додаток, 128].

У цьому реченні було вжито англомовний юридичний однокомпонентний термін *discrimination*, що є іменником у однині. Українською мовою дана конструкція була перекладена однокомпонентним терміном *дискримінація*, що є іменником в однині. Отже, це не лише транскрипція, а ще й еквівалент одночасно. І саме переклад *дискримінація* точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

І останній приклад цього способу перекладу:

What the Statute does not rule out – and indeed cannot rule out – is the emergence of a doctrine of precedent [Додаток, 13].

У цьому реченні була вжита англомовна юридична трикомпонентна термінологічна конструкція *doctrine of precedent*, яка складається з іменника *doctrine* в однині, прийменника *of* та іменника *precedent* в однині. Українською мовою ця юридична трикомпонентна термінологічна конструкція була перекладена двокомпонентним терміном *прецедентної доктрини*, який складається з іменника в однині *доктрини* та прикметника *прецедентної*. Такий переклад – це не лише транскрипція, а ще й еквівалент одночасно. І саме переклад *прецедентної доктрини* точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Отже, при транскодуванні англомовного юридичного терміну українською мовою одночасно застосовується не лише транскодування, а й інші способи перекладу. Найчастіше транскодований термін відноситься ще й до еквіваленту, кальки або до обох варіантів одразу.

Слід зазначити, що під час транскодування може змінюватися кількість елементів терміну, але на загальний сенс це не впливатиме. Транскодування

хоч і не часто використовується в порівнянні з іншими способами перекладу, але є дуже важливим, адже слова, що підлягають транскодуванню, представляють ланку міжнародних слів та розширюють кордони у мовному напрямку.

3.4. Описовий переклад

Описовий переклад є дуже корисним, адже мова постійно змінюється та з'являються нові слова, які потребують пояснення широкій аудиторії. Але що стосується юридичної термінології – тут словник є більш-менш сформованим, використовується певний об'єм термінів в текстах юридичного дискурсу. Тому немає великої потреби у надмірній кількості описового способу перекладу. І це яскраво демонструє результат аналізу юридичної термінології, а саме те, що описовим способом перекладено лише 3 терміна. Це відбувається, коли в юриспруденції з'являється нове та ще не поширене слово або ж коли потрібно перекласти юридичний термін, який є зрозумілим лише певній меншості людей.

Наприклад:

Such a law would be administered on a case-by-case municipal basis
[Додаток, 95].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична трикомпонентна термінологічна конструкція *case-by-case municipal basis*, яка складається з іменника *case-by-case* в однині, прикметника *municipal* та іменника *basis* в однині. Українською мовою дана конструкція була перекладена описовою конструкцією *кожному конкретному випадку на муніципальній основі*, яка складається з іменника в однині *випадку*, займенника *кожному*, прикметника *конкретному*, прийменника *на*, прикметника *муніципальній*, іменника в однині *основі*. Частина *case-by-case* передана саме описовим перекладом, адже ніякий інший варіант тут не підійде – ані аналог, ані еквівалент. Саме

описовий переклад кожному конкретному випадку на муніципальній основі точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Наступний приклад описового перекладу:

*Whilst drafted in the style of European Codes and potentially furnishing a valuable source of the **lex mercatoria**, it must, at the outset, be appreciated* [Додаток, 101].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *lex mercatoria*, яка є запозиченням з латинської мови. Українською мовою дана конструкція була перекладена описовою конструкцією *комерційного права*, яка складається з іменника в однині *права* та прикметника *комерційного*. Саме описовий переклад у цьому випадку точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Ще один приклад:

***Income-Based Repayment (IBR)** is a new payment option for federal student loans* [Додаток, 196].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *Income-Based Repayment*, яка складається з іменника в однині *Repayment* та прикметника *Income-Based*. Українською мовою дана конструкція була перекладена описовою конструкцією *погашення освітнього кредиту, сума якого складає певний відсоток від прибутку позичальника*, яка складається з іменника в однині *погашення*, прикметника *освітнього*, іменника в однині *кредиту*, іменника в однині *сума*, сполучника *якого*, дієслова *складає*, прикметника *певний*, іменника в однині *відсоток*, прийменника *від*, та двох іменників в однині *прибутку* і *позичальника*. Саме описовий переклад у цьому випадку точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Отже, описовий переклад англomовних юридичних термінів українською мовою застосовується у випадках, коли з'являється нове слово чи словосполучення, яке ще є неологізмом, незафіксованим в словнику та

незрозумілим і не відомим навіть для спеціалістів в своїй галузі. Також описовий переклад може стати у нагоді при перекладі термінів іншомовного походження або коли термін є зрозумілим лише певній меншості людей.

Для описового перекладу є характерним та майже неминучим збільшення кількості слів в результаті перекладу.

3.5. Калькування

Калькування – це вид мовного запозичення, утворення нового слова або нового значення слова через буквальний переклад іншомовного елемента. Як і у випадку з транскодуванням, дуже рідко термін відноситься лише до калькування, скоріше – до декількох способів перекладу одразу. Під час аналізу юридичних термінів всього було виявлено 53 кальки. Розглянемо основні приклади калькування:

*In any case, counsel must inform the **unrepresented person** about counsel's role* [Додаток, 39].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *unrepresented person*, яка складається з іменника в однині *person* та прикметника *unrepresented*. Українською мовою ця юридична двокомпонентна термінологічна конструкція перекладається двокомпонентною конструкцією *непредставлену особу*, яка складається з іменника в однині *особу* та прикметника *непредставлену*. Такий переклад одночасно є калькою і еквівалентом. До того ж цей термін можна вважати подвійною калькою, адже він, по перше, повністю перекладається слово за словом, по-друге, слово *unrepresented* перекладається частинами: префікс *un* перекладено як *не*, а корінь *represented* – як *непредставлену*. Переклад калькою у цьому прикладі точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Наступний приклад:

This evolution in the interpretation of rules has occurred in the ICTY, as it must in any ostensibly adversarial criminal jurisdiction [Додаток, 14].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична двокомпонентна термінологічна конструкція *criminal jurisdiction*, яка складається з іменника в однині *jurisdiction* та прикметника *criminal*. Українською мовою ця конструкція калькою *кримінальній юрисдикції*, яка складається з іменника в однині *юрисдикції* та прикметника *кримінальній*. І це не лише калька, а ще й транскрипція та еквівалент. І саме такий переклад точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

І останній приклад кальки:

They have subsequently amended the Rules of Procedure and Evidence some twenty-two times [Додаток, 2].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична чотирикомпонентна термінологічна конструкція *Rules of Procedure and Evidence*, яка складається з двох іменника в однині *Procedure* та *Evidence*, сполучника *and* та прийменника *of*. Українською мовою ця термінологічна конструкція перекладається калькою *регламент процедур та доказів*, яка складається з трьох іменника в однині *регламент*, *процедур*, *доказів* і сполучника *та*. Такий переклад одночасно є калькою і еквівалентом. До того ж цей термін можна вважати подвійною калькою, адже він, по-перше, повністю перекладається слово за словом, по-друге, слово *unrepresented* перекладається частинами: префікс *un* перекладено як *не*, корінь *represented* – як *представлену*. Переклад калькою у цьому прикладі точно передає зміст та стилістичні особливості терміна-оригінала.

Отже, після аналізу перекладу англomовних юридичних термінів українською мовою за допомогою калькування можемо зробити наступні висновки: калькування рідко використовується саме по собі. Скоріше за все під час перекладу по відношенню до терміну застосовується не лише

калькування, а й ще один чи навіть декілька способів одночасно (транскрипція, еквівалент, тощо).

Подвійне калькування в межах одного терміну є частим явищем. Тобто і окреме слово підлягає калькуванню (його корінь, суфікс, префікс, закінчення) і багатокomпонентний юридичний термін в цілому.

Не менш важливо виділити те, що калькування – це не передання тієї ж самою кількості слів, що є у оригінали. Калькування – це переклад компонента за компонентом. Тобто кількість слів в перекладі може збільшуватись, але термін все одно відноситиметься до кальки.

3.6. Комбінований переклад

Комбінований переклад – це переклад одного й того ж терміна декількома способами. Під час аналізу загалом було виявлено 77 юридичних термінів, які було перекладено комбінованим перекладом. Також було з'ясовано, що є два види комбінованого перекладу:

1).коли один термін можна одночасно віднести до декількох видів перекладу;

2).коли окремі частини юридичної термінологічної конструкції перекладені різними способами.

Розглянемо це на прикладах:

*On the basis of the **submissions, written and oral**, of the Prosecution and the Defense the Trial Chamber finds that there is a potential for conflict* [Додаток, 36].

У цьому реченні була вжита англomовна юридична чотирикомпонентна термінологічна конструкція *submissions, written and oral*, яка складається з двох прикметників *written* та *oral*, іменника в множині *submissions* і сполучника *and*. Українською мовою цю термінологічну конструкцію було

перекладено терміном *письмових та усних доводів*, який складається з іменника *доводів* в множині, двох прикметників *письмових та усних*, і сполучника *та*. Переклад багатоконпонентної юридичної конструкції можна представити наступною схемою:

ЕКВІВІЛЕНТ+ЕКВІВАЛЕНТ+ЕКВІВАЛЕНТ+АНАЛОГ. Аналогом є іменник *доводів*, всі інші – еквіваленти.

Наступний приклад:

Article 16 forbids counsel from appearing as a lawyer in a case where he or she is likely to be a necessary witness, unless the issue is uncontested or it would cause the client substantial hardship [Додаток, 32].

У цьому реченні була вжита англомова юридична термінологічна конструкція *appearing as a lawyer*, яка складається з герундія *appearing*, іменника в однині *lawyer*, невизначеного артикля в однині *a*, порівняльного сполучника *as*. Українською мовою ця конструкція перекладена двокомпонентним терміном *виступати адвокатом*, де *виступати* – це дієслово, а *адвокатом* – іменник в однині. Переклад даної багатоконпонентної юридичної конструкції можна представити наступною схемою: ЕКВІВІЛЕНТ +АНАЛОГ. До аналогу відноситься слово *виступати* (адже перше словникове значення слова *appearing* – це *з'являтися*), *адвокатом* – це еквівалент.

І останній приклад:

The importance of international boundaries is a result of the growth of international economic and social exchanges, economic liberalization, and international regimes [Додаток, 136].

У цьому реченні була вжита англомова двокомпонентна термінологічна конструкція *economic liberalization*, яка складається з іменника в однині *liberalization* та прикметника *economic*. Українською мовою ця термінологічна конструкція перекладається конструкцією *економічної лібералізації*, де *лібералізації* - іменник, *економічної* -

прикметник. Термін відноситься до другого типу комбінованого перекладу, адже це одночасно еквівалент, калька і транскрипція.

Отже, комбінований спосіб перекладу англomовних юридичних термінів українською мовою застосовується дуже часто і буває двох типів – відноситься як до окремих компонентів терміна, так і до цілого терміна загалом. Комбінований спосіб перекладу не має якихось обмежень у кількості компонентів. Це можуть бути поєднання будь-яких способів перекладу у будь-якій кількості (наприклад: ЕКВІВІЛЕНТ+ЕКВІВАЛЕНТ+ЕКВІВАЛЕНТ+АНАЛОГ або ЕКВІВІЛЕНТ+АНАЛОГ). Не існує єдиної ідеальної схеми конструкції певних способів перекладу задля ідеального перекладу – потрібно дивитися за контекстом та добирати переклад відповідно до лінгвістичних норм та правил.

3.7. Переклад за допомогою трансформацій

Дуже рідко перекладене речення обходиться без трансформацій. Але самі терміни окремо від всього речення обходяться без трансформацій набагато частіше. Серед 200 термінів було виявлено 60 юридичних термінів, які були перекладені без застосування трансформацій. Наприклад:

Due diligence is a necessary quality of counsel who defend accused persons before the International Tribunal [Додаток, 51].

Або ж такий приклад:

*In any case, counsel must inform the **unrepresented person** about counsel's role* [Додаток, 39].

Тобто, відсутність трансформацій частіше зустрічається серед небагатокомпонентних термінів (одно- чи двокомпонентних). У решті ж речень терміни перекладались як з застосуванням тільки однієї трансформації, так і багатьох перекладацьких трансформацій одночасно в кожному окремому терміні. Всього після аналізу було виявлено 147

трансформацій. Це свідчить про те, що кожна мова настільки унікальна, що має свою неповторну лексичну та граматичну основи, які потребують дбайливого перенесення в іншу мову з ретельним пошуком правильних трансформаційних засобів.

3.7.1. Генералізація

Генералізація – це особливий спосіб перекладу, який характеризується узагальненням компонентів терміну. Під час аналізу було виявлено 5 юридичних термінів, перекладених способом генералізації. Розглянемо генералізацію на прикладах:

*Identifying information of a witness from the public can be achieved by the use of a pseudonym, a facial or voice altering device, or by **closed session hearings*** [Додаток, 86].

Генералізація у цьому прикладі представлена двокомпонентним словосполученням *сесійних слухань*. В оригіналі термін *closed session hearings* має значення **закритих сесійних слухань**, а у перекладі має широкі значення – усі *сесійні слухання*, а не лише закриті.

*In Rule 23 was amended in the same way to allow the Bureau to be constituted in the absence or unavailability of **judges ordinarily members** of the Bureau* [Додаток, 10].

Генералізація у цьому прикладі представлена однокомпонентним словом *суддів*. В оригіналі термін *judges ordinarily members* має значення *судді загальних судів*. А перекладі має ширше значення *судді*, адже це можуть бути судді Трибуналу, Арбітражу чи Верховного Суду.

***Legal practitioners** must maintain a high standard of professional conduct* [Додаток, 29].

Генералізація у цьому прикладі представлена іменником у множині юристи. В оригіналі термін *legal practitioners* має значення *практикуючі*

юристи, тобто ті, що виступають в суді. У перекладі ж представлене слово з більш широким значенням – *юристи*, тобто це можуть бути і юристи, які виступають в суді, і ті, що займаються суто документацією, тощо.

Отже, генералізація призводить до узагальнення терміну при перекладі. У цьому є як плюси, так і мінуси. Плюсом є те, що такий переклад не потребує уточнень та деталізації. Але перекладачу не варто зловживати таким методом, адже може проявитися і мінус, який полягає в тому, що невиправдане використання генералізації під час перекладу призводить до втрати відтінків значення та деталей. Генералізація вважається виправданою лише коли весь термін у повному масштабі при перекладі звучав би не природньо та не властиво для мови перекладу. Або ж коли у мові перекладу просто неможливо передати термін повністю з усіма деталями.

3.7.2. Антонімічний переклад

Антонімічний переклад – це заміна ствердної форми в оригіналі на заперечну форму в перекладі або, навпаки. Під час аналізу Додатка не було знайдено жодного терміну з антонімічним перекладом. Але він, теоретично, міг бути використаним у реченні № 143. Розглянемо чому цього не відбулось:

They are normally intended not to create legally binding obligations
[Додаток, 143].

Можливо було б перекласти термін не як *не накладають юридичних зобов'язань*, а як *звільняють від юридичних зобов'язань*. Але такий переклад породжує ряд неточностей та питань: Як звільняють? Чому звільняють? Які умови потрібні для цього? Тобто, відбувається зміщення загального сенсу терміна, а цього не має бути в результаті перекладу.

Отже, антонімічний переклад є особливо складним видом перекладу і потрібно враховувати всі варіанти перш ніж його застосовувати. Адже, як

виявляється, такий переклад при неправильному та невчасному застосуванні може нашкодити загальному сприйняттю сенсу речення та взагалі відволікти від основної інформації.

3.7.3. Транспозиція

Транспозиція – це зміна порядку слів. Вона може бути як внутрішньою – тобто всередині терміна, так і зовнішньою – тобто всередині речення. Під час аналізу англomовних юридичних термінів було виявлено 45 юридичних термінів, перекладених за допомогою транспозиції. Розглянемо найяскравіші приклади:

Child care proceedings, including the power to make orders (replacing access orders) [Додаток, 148].

У цьому прикладі при перекладі відбувається транспозиція фрази *child care* та слова *proceedings*, адже у перекладі слово *процедури* переміщується уперед, а фраза *по догляду за дитиною* – назад. І це є внутрішня транспозиція.

The duties of an appellate court judge are distinct from those of a trial judge [Додаток, 169].

У цьому прикладі при перекладі відбувається транспозиція фрази *appellate court* та слова *judge*, адже у перекладі слово *судді* переміщується уперед, а фраза *апеляційного суду* - назад. І це є внутрішня транспозиція.

Witness anonymity and protective measures for vulnerable witnesses are examined [Додаток, 75].

У цьому прикладі при перекладі відбувається зовнішня транспозиція. Адже фраза *witness anonymity* у перекладі переміщується з початкової позиції речення у його середину.

Отже, транспозиція є дуже важливим способом перекладу, адже він часто зустрічається та демонструє розбіжності мов. І коли неможливо

перекласти калькою – найчастіше на допомогу перекладачу приходять саме транспозиційний переклад. Даний метод допомагає скомпонувати елементи термінів так, щоб вони звучали правильно та характерно для мови перекладу.

3.7.4. Заміщення

Заміщення – це спосіб перекладу під час використання якого одна частина мови або граматичний елемент замінюється іншим. Це відбувається найчастіше через розбіжності мов, певні клішовані фрази та сталі вирази, які граматично відрізняються у різних мовах. Також цей спосіб перекладу може застосовуватися для спрощення вимови та наближення до вимови, характерної для конкретної мови. Під час аналізу прикладів було виявлено 25 юридичних термінів з заміщенням. Розглянемо найяскравіші приклади:

*All proceedings before a Trial Chamber, other than **deliberations** of the Chamber, shall be held in public* [Додаток, 84].

У цьому прикладі відбувається заміщення іменника. Адже іменник у множині *deliberations* у перекладі замінюється іменником в однині *нарада*.

*If it were established that he **had in fact been illegally abducted**?* [Додаток, 92].

У цьому прикладі відбувається заміщення пасивного стану активним. Адже фраза у пасиві *had been abducted* у перекладі замінюється фразою у активі *незаконно викрали*.

*They are normally intended **not to create legally binding obligations*** [Додаток, 143].

У цьому прикладі відбувається заміщення однієї частини мови на іншу. Адже інфінітив *to create* у перекладі замінюється дієсловом *накладають*.

Отже, заміщення, як спосіб перекладу, є наймовірніше необхідним для складання грамотного юридичного тексту, який легко сприймається носіями рідної мови. Адже якщо перекладати слово за словом – вийде плутанина, яка

вимагатиме розмірковувань над побудовою речення і слів у реченні, а не над його сенсом. Такий спосіб перекладу, як заміщення використовується коли граматичні складові однієї мови сильно відрізняються від граматичних складових іншої мови.

3.7.5. Конкретизація

Конкретизація – це спосіб перекладу, який є протилежним генералізації, тобто заміна слова або словосполучення іноземної мови з більш широким предметно-логічним значенням на слово в перекладі з більш вузьким. Під час аналізу було термінів виявлено 23 англomовні юридичні терміни, перекладені за допомогою конкретизації. Розглянемо декілька прикладів:

Care proceedings, whereby a child can be taken into the care of a local authority [Додаток, 149].

Конкретизація у наведеному випадку полягає в тому, що термін в оригіналі *care proceeding* мав би перекладатися як *справа про опіку*, а був перекладений як *розгляд справ про опіку*. Тобто, спостерігається уточнення щодо *розгляду*. Це уточнення та заглиблення у сенс і є конкретизацією.

Наступний приклад:

An assault is acting to place another person in immediate apprehension of a harmful or offensive physical contact [Додаток, 178].

Конкретизація у наведеному випадку полягає в тому, що термін в оригіналі *assault* мав би перекладатися як просто *напад*, а був перекладений як *напад на правопорушника*. Тобто, спостерігається уточнення щодо *нападу*, яке було відновлено завдяки контексту. Це уточнення та заглиблення у сенс і є конкретизацією.

Отже, конкретизація дозволяє отримати додаткову інформацію, та розглянути ситуацію більш детально. Найчастіше цю додаткову інформацію відновлюють з контексту, який і дозволяє вести головну думку через увесь текст. Конкретизація також є акцентним способом перекладу, адже вона акцентує увагу у перекладі на тих моментах, які не були особливо виділені в оригіналі.

3.7.6. Логічний розвиток

Логічний розвиток – це різновид контекстуальних замінів, який полягає в тому, що замість того слова, що було в оригіналі, при перекладі використовується інше, тісно зв'язане з ним поняття, що логічне витікає в результаті. Найчастіше прийом логічного розвитку стосується дієслів. Під час аналізу прикладів лише 3 юридичні терміни були перекладені таким способом. Розглянемо ці приклади детальніше:

*Individuals may **be liable in tort** for their own conduct and for the conduct of others* [Додаток, 177].

Логічний розвиток у наведеному випадку полягає в тому, що модальне дієслово *be* в оригіналі перекладене не своїм прямим значенням *бути*, а тим значенням, яке з'являється як результат у даному контексті, а саме – *нести*. Цей результат і є логічним розвитком.

*The Article provides the rights of the accused **take precedence** over the protection of victims* [Додаток, 80].

Логічний розвиток у наведеному випадку полягає в тому, що дієслово *take* в оригіналі перекладене не своїм прямим значенням *брати*, а тим значенням, яке з'являється як результат у даному контексті, а саме – *мати*. Цей результат і є логічним розвитком.

*A suspect or accused who requests the assignment must **produce evidence** that he or she is unable to remunerate counsel* [Додаток, 48].

Логічний розвиток у наведеному випадку полягає в тому, що дієслово *produce* в оригіналі перекладене не своїм прямим значенням *створювати*, а тим значенням, яке з'являється як результат у даному контексті, а саме – *надавати*. Цей результат і є логічним розвитком.

Отже, логічний розвиток потрібен для причинно-наслідкового зв'язку, який і формує логічність викладення інформації. Найчастіше логічний розвиток застосовується серед дієслів, адже вони далеко не завжди перекладаються тими варіантами, які для них існують у словнику, бо це може призвести до втрати сенсу перекладеного терміну. Контекст є особливо важливим для цього типу перекладу, тому що саме від контексту залежить переклад терміна. І саме для цього способу перекладу особливо важливою є сполучуваність слів. Правильна сполучуваність допоможе сформувати коректно і речення в цілому, і словосполучення всередині речення.

3.7.7. Опущення

Опущення – це той вид перекладу, коли якийсь елемент навмисно не перекладається. Причин для цього може бути багато: необхідність спростити термін у перекладі, скомпонувати елементи терміну чи навіть навмисно визвати опущенням ефект нестачі компонента аби привернути увагу до певної частини терміна. Під час аналізу прикладів юридичних термінів Додатка було знайдено 20 термінів, які містили опущення у перекладі. Розглянемо декілька прикладів:

*He or she is facing a potential conviction and **deprivation of liberty*** [Додаток, 71].

У цьому випадку спостерігається опущення прийменника *of*. Це відбувається через граматичну розбіжність англійської та української мов.

*A Chamber may order the non-disclosure to the public of the **identity of a victim** who is testifying* [Додаток, 85].

У цьому випадку спостерігається опущення артикля *a* та прийменника *of*. Це відбувається через граматичну розбіжність англійської та української мов.

Article 22 requires all counsel to submit voluntarily and abide by any disciplinary enforcement procedures [Додаток, 43].

У цьому випадку спостерігається опущення прикметника *enforcement*. Це відбувається через нагромадження в перекладі словами. Слово *enforcement* при перекладі українською мовою ніякого додаткового сенсу не несе і істотно не впливає на термін. Саме тому доцільно застосувати опущення.

Отже, опущення найчастіше використовується через граматичні причини та задля отримання компактності термінів у перекладі. Цей спосіб перекладу також є чудовим фільтром зайвої інформації, яка не несе значного сенсу. Проте, застосовувати опущення у випадку незнання перекладу слова чи просто не розуміння контексту є перекладацькою помилкою. Спосіб опущення використовується лише обмірковано, обґрунтовано та коли це дійсно необхідно.

3.7.8. Додавання

Додавання – це той вид перекладу, коли додається якийсь елемент або елементи, яких не було в реченні оригіналу. Причин для цього може бути багато: пояснити, уточнити певний момент терміну чи речення в цілому, застосувати розгорнутий опис, тощо. Під час аналізу юридичних термінів Додатка було знайдено 27 термінів, які містили опущення у перекладі. Розглянемо декілька прикладів:

*It is possible to form a **limited partnership** as a business vehicle* [Додаток, 156].

У цьому випадку спостерігається додавання іменника *відповідальністю*. Переклад *обмежене товариство* є неможливим, адже це фіксований юридичний термін. Іменник *відповідальністю* є важливим пояснювальним елементом та частиною терміну.

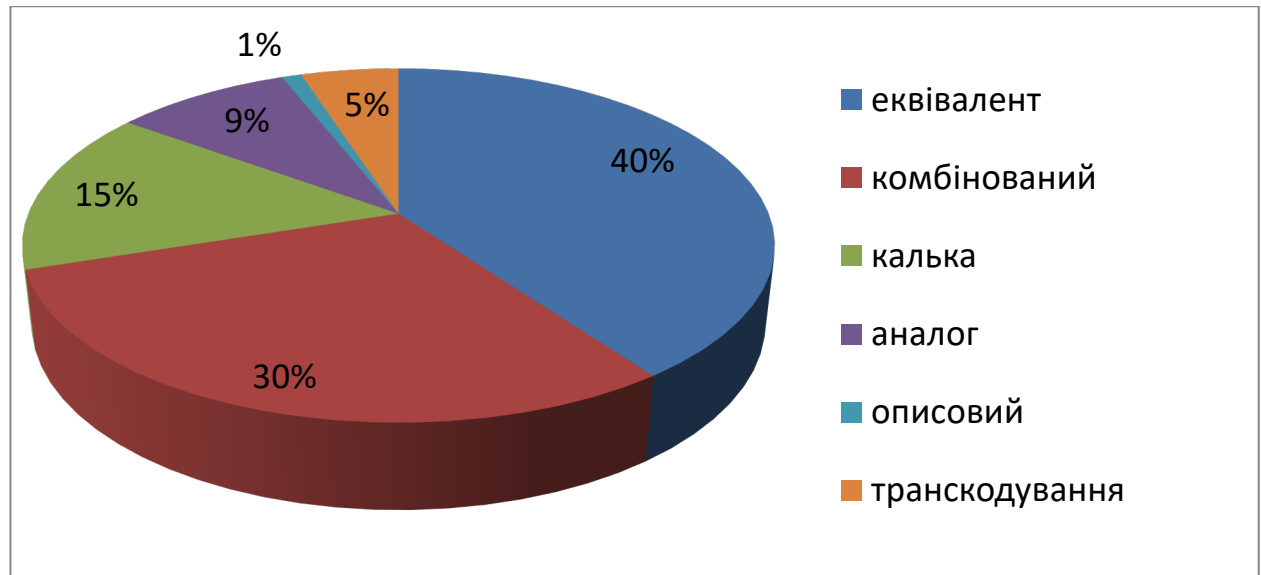
The remuneration of counsel also includes counsel's expenses [Додаток, 47].

У цьому випадку спостерігається додавання займенника *самого*, який має уточнювально-роз'яснювальну мету. Він окреслює те, що адвокат не сам оплачує свої додаткові витрати і те, що цю частину фінансової відповідальності на себе бере замовник. Ця інформація відновлюється з контексту.

Отже, додавання потрібне досить часто при перекладі, його не уникнути у випадках більш детального пояснення як самого юридичного терміна, так і ситуації, що може статися в рамках юридичного поля. Також, це чудовий спосіб уникнути плутанини в голові у людей, які мають різні уявлення про судову систему через територіальні відмінності.

Наприкінці третьої частини кваліфікаційної роботи та аналізу 200 речень англomовного юридичного дискурсу були зроблені наступні висновки. Один англomовний юридичний термін можна відтворити українською мовою декількома способами перекладу. Проведений у третьому розділі аналіз показав, що за допомогою еквівалентного перекладу було відтворено 96 одиниць (40%), за допомогою аналогу – 38 одиниць (9%), транскодуванням – 26 одиниць (5%), описовим перекладом – 3 одиниці (1%), калькуванням – 53 одиниці (15%), комбінованим перекладом – 77 одиниць (30%). Методом статистичного аналізу було виявлено, що найпоширенішим та найефективнішим способом перекладу англomовних термінів юридичного дискурсу є еквівалентний переклад, а найменш поширеним та ефективним – описовий переклад. Це обумовлено специфікою юридичного дискурсу та

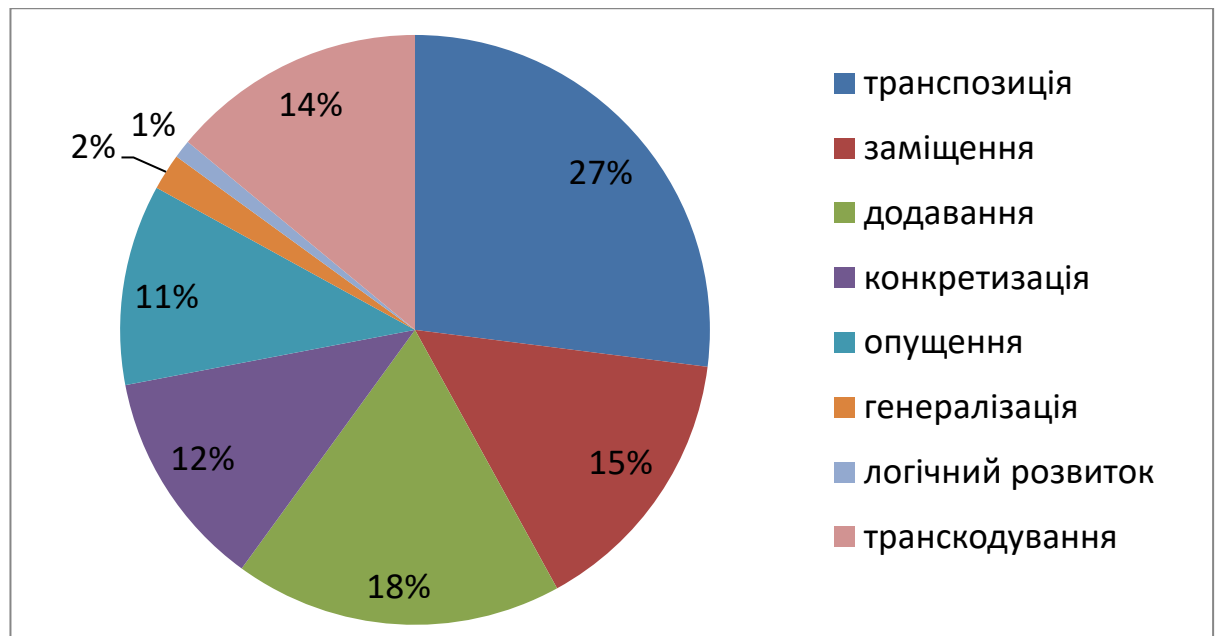
різним мовним складом англійської та української мов. Результати даного дослідження представлені у діаграмі 3.1. Способи перекладу англійських юридичних термінів.

Діаграма 3.1. Способи перекладу англійських юридичних термінів

Проаналізувавши вживання трансформацій при перекладі з англійської на українську мову, ми дійшли висновку, що по-перше, майже неможливо при перекладі термінів обійтись без змін: скоріше за все зміни відбудуться в порядку слів, частинах мови або конструкції терміну загалом. По-друге, при перекладі терміну потрібно передавати його зміст, а не кількість слів. У протилежному ж випадку переклад, скоріше за все буде не вдалим, або ж взагалі схожим на набір слів, які не зв'язані між собою ані за сенсом, ані граматично. По-третє, перед перекладом потрібно зрозуміти цільового реципієнта цього перекладу, адже від цього залежатиме вибір трансформації. Наприклад, чи потрібне буде додавання, яке забезпечує детальне роз'яснення для широкої маси читачів, або ж можна використати опущення, тобто скоротити об'єм слів, зробити переклад максимально компактним, лаконічним для спеціалістів представленої галузі. І найголовніше, для перекладу англійських юридичних термінів важливо визначати модель,

тобто кожного разу визначати головне слово, від якого і відштовхується перекладач та яке є основним при перекладі. Результати дослідження представлені у Діаграмі 3.2. Переклад англомовних юридичних термінів за допомогою трансформацій.

Діаграма 3.2. Переклад англомовних юридичних термінів за допомогою трансформацій

Як вказано у Діаграмі 3.2. Переклад англомовних юридичних термінів за допомогою трансформацій, деякі юридичні терміни в результаті перекладу містили декілька трансформацій, а деякі – не містили трансформацій взагалі. В цілому, враховуючи цей момент, було виявлено 147 трансформацій. Серед них 4 – це генералізація, 45 – транспозиція, 25 – заміщення, 23 – конкретизація, 26 – транскодування, 3 – логічний розвиток, 20 – опущення, 27 – додавання. Тобто було виявлено, що найпоширенішою та найефективнішою трансформацією під час перекладу англомовних термінів юридичного дискурсу є транспозиція, а найменш поширеною і ефективною – логічний розвиток. Це обумовлено специфікою юридичного дискурсу та різним мовним складом англійської та української мов.

У третій частині роботи були також розглянуті складнощі, з якими може зіштовхнутися перекладач при роботі з термінами, а саме складнощі з

вибором способів перекладу англомовних юридичних термінів та складнощі, які виникли вже під час самого перекладу. Слід зазначити, що необґрунтоване застосування тієї чи іншої трансформації призводить до ряду грубих помилок. Завжди має бути розуміння та пояснення, чому саме цей, а не інший спосіб перекладу використовується цього разу. Такий підхід допоможе уникнути помилок ще на стадії формування речень для перекладу, адже першочергова функція трансформацій – це досягти того, щоб перекладений текст звучав гармонійно і зрозуміло у мові перекладу.

Отже, хоча одні способи перекладу використовуються дуже часто та без них не обходиться жодне речення, а інші – декілька разів. Це не відмінняє головного: кожен спосіб перекладу є унікальним та необхідним у певних випадках. Неможливо замінити один спосіб на інший (наприклад, генералізацію на конкретизацію) без втрат сенсу та якості в порівнянні з текстом оригіналу, тому потрібно аналізувати та своєчасно використовувати кожен спосіб перекладу вдало та обґрунтовано.

ВИСНОВКИ

Темою цієї кваліфікаційної роботи була класифікація англомовних юридичних термінів та особливості їх перекладу українською. Ця тема є актуальною на даний момент, адже проблема перекладу термінів в будь-якій галузі, тим паче в юридичній, завжди привертає увагу дослідників.

Метою даної роботи було з'ясування принципів, за якими можна класифікувати англомовні юридичні терміни для подальшого їх вивчення і систематизації, виявлення їх особливостей, визначення найефективніших способів щодо їх адекватного перекладу українською мовою.

Теоретичною основою даної кваліфікаційної роботи стали праці І. Балакіної, К.Я. Авербуха, С.С. Алексеєва, І.С. Алексеєвої, В.В. Алімова, Ф.М. Березіна, Б.Н. Головіна, Р.А. Будагова, Л.П. Білозерської, С.І. Влахова, С.П. Флоріна, Р.Ю. Головіна, Б.Н. Кобріна, Ф. де Соссюр, А.А.Реформатського, В.М. Лейчика, П.І. Грішаєва, В.П. Даниленка, О.В. Загоровської, М.В. Зимової, В.І. Карабана, Т.В. Кашаніної, В.В. Кожевнікова, К.М. Левітана, Н.Т. Леоненко, Д.С. Лотте, О.Д. Мітрофанової, С.В. Петухова, А.С. Піголкіна, А.Л. Пумпянського, М.Б. Раренка, Я.І. Рецкера, А.В. Суперанської, В.А. Татарінова, С.В. Тюленєва, С.П. Хижняка, Є.С. Шургіної, С.Н. Чистюхіної та інших.

Матеріалами для дослідження стали тексти англомовного юридичного дискурсу, такі як “Business Law: An Introduction”, “Constitutional and Administrative Law”, “International Law and International Relations”.

Перший розділ було присвячено визначенню юридичної термінології, класифікації, функціям англомовних юридичних термінів і способам їх перекладу.

Після аналізу теоретичного матеріалу було доведено, що існує безліч трактувань «юридичного терміну» наданих різними вченими, але в цілому їх думка збігається на тому, що «юридичний термін» – це слово або

словосполучення з особливим юридичним змістом. Юридичний термін має бути лаконічним і позбавленим надлишкової експресії, яка відволікала б від суті.

Аналіз класифікацій юридичної термінології, запропонованих Є. Шургіною, Т.В. Кашаніною, Т.Б. Земляною, Л.П. Кураковим, Д.І.Милославською, А.С. Піголкіним, В.М. Лейчиком, К. Р. Аль-Хедер, показав, що всі класифікації є багато в чому умовними, адже на практиці дуже важко розмежувати англомовні юридичні терміни через їх спорідненість. Спорідненими англомовні юридичні терміни можуть вважатися як за джерелом виникнення, так і за ступенем конкретності і складності, за напрямком і широтою використання, за рівнем термінологізації, тощо. До того ж класифікація англомовних юридичних термінів допомагає визначити загальні принципи та положення, які є притаманними юридичному дискурсу.

Дослідивши способи перекладу юридичної термінології, які були запропоновані такими сучасними лінгвістами, як В.І.Карабан, В.Н.Комісаров, Р.Ф.Проніна, П.І. Гришаєва, ми дійшли висновку, що серед способів перекладу вирізняють калькування, еквівалентний переклад, транскодування та описовий переклад. Також дослідники пропонують різні види трансформаційного перекладу, а саме генералізацію, антонімічний переклад, заміщення, конкретизацію, логічний розвиток, опущення, додавання. Було також виявлено, що при перекладі юридичної термінології застосовується окремий спосіб перекладу – комбінований, який складається з різних способів перекладу. Слід зазначити, що всі згадані лінгвісти погоджуються з тим, що переклад термінів – це дуже складний процес, який потребує від перекладача пильності та високого рівня знань у юридичній галузі.

У другому розділі кваліфікаційної роботи було розглянуто різні види англомовних юридичних термінів та надані класифікації запропоновані

такими лінгвістами, як В.М.Лейчик, А.С.Піголкін, Д.І.Милославська, Л.П. Куракова, Т.Б. Земляна, Є. Шургіна, П.І. Гришаєва, І. Балакіна та Т.В.Кашаніна.

Методом статистичного аналізу було виявлено, що у англomовному юридичному дискурсі найчастіше зустрічаються двокомпонентні (45%), а найрідше – багатокomпонентні терміни (25%). Серед двокомпонентних англomовних юридичних термінів найчастіше трапляється конструкція іменник+прикметник (55%), а найрідше – дієслово+іменник (5%). Серед багатокomпонентних термінів найчастіше зустрічаються три- (60%) та чотирикомпонентні англomовні юридичні терміни (40%), а найрідше – більш ніж чотирикомпонентні англomовні юридичні терміни. Це обумовлене специфікою юридичного дискурсу та тяжінням даного дискурсу до лаконічності.

У другому розділі роботи також були розглянуті деякі складнощі, з якими може зіштовхнутися перекладач при роботі з термінами – а саме складнощі передачі значення, об'єму та логічності терміну у мові перекладу. Виявилось, що важливо попередньо класифікувати одно-, дво- та трикомпонентні англomовні юридичні терміни задля правильного перекладу. Класифікація допомагає запобігти помилок та виявити чи дійсно слово є терміном.

Третій розділ даної кваліфікаційної роботи був присвячений способам перекладу англomовних юридичних термінів українською. Проаналізувавши вживання трансформацій при перекладі з англійської на українську мову, ми дійшли висновку, що по-перше, майже неможливо при перекладі термінів обійтись без змін: скоріше за все зміни відбудуться в порядку слів, частинах мови або конструкції терміну загалом. По-друге, при перекладі терміну потрібно передавати його зміст, а не кількість слів. По-третє, перед перекладом потрібно зрозуміти цільового реципієнта цього перекладу, адже від цього залежатиме вибір трансформації. І найголовніше, для перекладу

англомовних юридичних термінів важливо кожного разу визначати головне слово, від якого і відштовхується перекладач та яке є основним при перекладі.

Методом статистичного аналізу було виявлено, що найпоширенішим та найефективнішим способом перекладу англійських термінів юридичного дискурсу є еквівалентний переклад (40%), а найменш поширеним та ефективним – описовий (1%). Також було виявлено, що найпоширенішою та найефективнішою трансформацією під час перекладу англійських термінів юридичного дискурсу є транспозиція (27%), а найменш поширеною і ефективною – логічний розвиток (1%). Це обумовлено специфікою юридичного дискурсу та різним мовним складом англійської та української мов. Загалом, перш ніж обирати певний спосіб перекладу чи трансформацію потрібно чітко розуміти чому саме такий спосіб варто застосувати у цьому випадку? Чітке розуміння цього моменту допомагає уникнути помилок.

Наприкінці кваліфікаційної роботи можемо зробити висновок, що кожен спосіб перекладу є унікальним та неповторним інструментом перекладача, тому кожен спосіб потрібно використовувати доречно та раціонально. Заміна одного іншим може призвести до втрати загального сенсу в порівнянні з текстом оригіналу. Переклад кожного окремого терміну вимагає від перекладача точності, уважності, володіння мовами оригіналу та перекладу, розуміння специфіки текстів юридичної сфери, адаптації перекладу з орієнтацією на читача. Коли ці основні фактори поєднуються разом – переклад стає близьким до ідеалу.

Результати цього дослідження були представлені на VII Міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Молодь України в контексті міжкультурної комунікації» у виді тез.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Авербух К.Я. Общая теория термина / К.Я. Авербух. – Москва: МГОУ, 2006. – 252 с.
2. Алексеев С.С. Государство и право: Начальный курс / С.С. Алексеев. – Москва, 1993. – 192 с.
3. Алексеева И.С. Профессиональное обучение переводчик: Учебное пособие по устному и письменному переводу для переводчиков и преподавателей / И.С. Алексеева – СПб: Союз, 2001. – 228 с.
4. Алимов В.В. Теория перевода. Перевод в сфере профессиональной коммуникации. Учебное пособие – Москва: Едиториал УРСС/ В.В. Алимов. – 2005. – 160 с.
5. Алимов В.В. Юридический перевод. Практический курс. Английский язык / В.В. Алимов – Москва: КомКнига, 2005. – 624 с.
6. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка : учеб. пособие / И.В. Арнольд. – 2-е изд., перераб. – Москва: ФЛИНТА : Наука, 2012. – 376 с.
7. Балакіна І. Основы юридической терминологии / І. Балакіна, М. Потапов, 2018. – 90 с.
8. Березин Ф.М. Общее языкознание / Ф.М. Березин, Б.Н. Головин. – Москва: Издательство Московского университета, 1979. – 302 с.
9. Будагов Р.А. Язык, история и современность / Р.А. Будагов. – Москва: Издательство Московского университета, 1971. – 302 с.
10. Буковский С. Теория и практика обучения иностранным языкам в неязыковом вузе / С. Буковский, 2019. – 173 с.
11. Білозерська Л.П. Термінологія та переклад / Л.П. Білозерська, Н.В. Возненко, С.В. Радецька, 2010. – 232 с.
12. Влахов С. И. Непере译имое в переводе / С.И. Влахов, С.П. Флорин. – Москва: Валентин, 2009. – 360 с.

13. Выхованец В.С. Научно-техническая информация: Информационные процессы и системы / В.С. Выхованец. // ВИНТИ РАН. – 1982. – №2. – 14 с.
14. Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2013. – № 765. – 154 с.
15. Гильченок Н. Практикум по переводу научных и публицистических текстов с немецкого языка / Н. Гильченок, 2019. – 344 с.
16. Головин Б.Н. Термин и слово / Б.Н. Головин. – Горький : Издательство Горьковского университета, 1982. – 132 с.
17. Головин, Р.Ю. Лингвистические основы учения о терминах / Р.Ю. Головин, Б.Н. Кобрин. – Москва, 1987. – 105 с.
18. Гореликова С.Н. Природа термина и некоторые особенности терминообразования в английском языке. – Омск: Вестник ОГУ №6 /С.Н. Гореликова 2002. – 229 с.
19. Гришаев П.И. Немецко-русский юридический словарь / П.И. Гришаев, Л.И. Донская, М.И. Марфинская. – М: Руссо, 1995. – 624 с.
20. Даниленко, В.П. Русская терминология : опыт лингвистического описания / В.П. Даниленко. – Москва: Наука, 1977. – 243 с.
21. Загоровская, О.В. Термин и терминология : монография [Текст] / О.В. Загоровская, Т.Н. Данькова. – Воронеж : Научная книга, 2011. – 136 с.
22. Зимовая, М.В. Многозначность в терминологии: автореф. дис. канд. филол. наук / М.В. Зимовая. – Орел, 2011. – 20 с.
23. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури / В.І. Карабан. – Вінниця: Нова книга, 2002. – 207 с.
24. Кашанина Т.В. Юридическая техника: Учебник. - Москва: Эксмо/ Т.В. Кашанина. – 2007. – 512 с.
25. Кашанина Т. В. Юридические документы. Чему не учат студентов. Как правильно понять и подготовить. Учебник / Т.В. Кашанина, 2017. – 392 с.

26. Кожевников В.В. Теория государства и права. Учебник / В.В. Кожевников, В. Б. Коженевский, В. А. Рыбаков., 2016. – 480 с.
27. Левитан К.М. Юридический перевод: основы теории и практики. Учебное пособие [Текст]/ К. М. Левитан, 2014. – 338 с.
28. Лейчик В.М. Терминоведение: Предмет, методы, структура. /В.М. Лейчик. – 4-е изд., – Москва: ЛИБРОКОМ, 2009. – 256 с.
29. Лейчик В.М. Оптимальная длина и оптимальная структура термина // В.М. Лейчик, 1981, №2. – 160 с.
30. Лейчик, В.М. Терминоведение: предмет, методы, структура/ В.М. Лейчик – Москва, 2007. – 256 с.
31. Леоненко Н.Т. Законодательная техника: учебное пособие / Н.Т. Леоненко. – Новосибирск: СибАГС, 2015. – 276 с.
32. Лотте Д.С. Образование системы научно-технических терминов // Основы построения научно-технической терминологии / Д.С. Лотте – М, 1961. – 159 с.
33. Милославская Д.И. Типовые трудности семантической интерпретации юридического текста / Д.И. Милославская. – Барнаул: АГУ, 2000. – 243 с.
34. Митрофанова О.Д. Научный стиль речи: проблемы обучения / О.Д. Митрофанова. – Москва, 1985. – 229 с. – (2).
35. Петухов С.В. Особенности перевода английских и русских юридических текстов на современном этапе / С.В. Петухов, О.А. Бурукина // Третьи Федоровские чтения. Университетское переводоведение. - СПб., 2002. - С. 44 - 72.
36. Пиголкин А. С., Чернобель Г.Т. Юридическая терминология: понятие и классификация // Язык закона / А.С. Пиголкин. Москва, 1990 – 180 с.
37. Пиголкин А.С., Юридическая терминология и пути ее совершенствования. Ученые записки ВНИИСЗ / А.С. Пиголкин. – Москва: Издательство ВНИИСЗ, 1971. – № 24. – 34 с.

38. Пиголкин А.С. Язык закона / А.С. Пиголкин. – Москва: Юрид. лит., 1990. – 200 с.
39. Пронина Р.Ф. Пособие по переводу английской научно-технической литературы / Р.Ф. Пронина. – Москва: Издательство Высшая школа, 1973. – 200 с. – (2).
40. Пумпянский А. Л. Введение в практику перевода научной и технической литературы на английский язык / А. Л. Пумпянский. – Москва: Наука, 1964. – 344 с.
41. Радько Т.Н. Введение в юридическую профессию. 2-е издание. Учебник для бакалавров / Т.Н. Радько, 2017. – 370 с.
42. Раренко М.Б. Основные понятия англоязычного переводоведения. Терминологический словарь-справочник / М.Б. Раренко, 2013. – 252 с.
43. Реформатский А.А. Что такое термин и терминология. Вопросы терминологии / А.А.Реформатский. – Москва: Издательство АН, 2000 – 192 с.
44. Рецкер Я.И. Теория перевода и переводческая практика / Я.И. Рецкер. - Москва: Р. Валент, 2009. - 240 с.
45. Смолицкая Е.Е. Гражданско-правовые институты, понятия и термины в налоговом праве. Монография/ Е.Е. Смолицкая, 2017. – 183 с.
46. Соссюр, Ф. Труды по языкознанию / Ф. де Соссюр. – Москва, 1977. – 695 с.
47. Суперанская А. В. Общая терминология: вопросы теории / А.В. Суперанская, Н. В. Подольская, Н. В. Васильева. – Москва: Наука, 1989. – 248 с.
48. Татаринов В.А. Теория терминоведения, Том 1 / В.А. Татаринов, 1996. – 125 с.
49. Тюленев С.В. Теория перевода: учебное пособие / С.В. Тюленев – Москва: Гардарики, 2004. – 336 с.

50. Хижняк, С.П. Юридическая терминология: формирование и состав / С.П. Хижняк. – Саратов, 1997. – 136 с.
51. Чистюхина, С.Н. Межотраслевая полисемия в терминологической системе современного английского языка / С.Н. Чистюхина // Вестник Университета Российской академии образования. – 2011. – № 1. Серия «Филология и журналистика». – 83 с.
52. Шургина, Е. С. Техника юридического письма / Е.С. Шургина. – Москва: Дело, 2001. – 321 с.

Список электронных джерел

53. Аль-Хедер К. Р. Структурные особенности терминов сферы информационных технологий в английском языке // Гуманитарные научные исследования. 2018. № 6 [Электронный ресурс]. Режим доступа до ресурсу: <http://human.snauka.ru/2018/06/25076>
54. Земляная, Т. Б. О единстве терминологии нормативно-правовых актов [Электронный ресурс] / Т. Б. Земляная, О. Н. Павлычева // Журнал научно-педагогической информации. – 2010. – № 11. / Режим доступа до ресурсу: <http://www.paedagogia.ru/2010/47-10/110-zemlyanaya-pavlicheva>
55. Кураков Л. П. Экономика и право: словарь-справочник [Электронный ресурс] / Л. П. Кураков, В. Л. Кураков, А. Л. Кураков. – 2004. – Режим доступа до ресурсу: <http://economics.niv.ru/doc/dictionary/economy-and-law/fc/slovar-222.htm#zag-18737>
56. Терминология [Электронный ресурс]. – 2014. – Режим доступа до ресурсу: <https://studopedia.info/4-85283.html>
57. Уголовное и уголовно-процессуальное законодательство: проблемы эффективности и практика применения: сборник научных трудов [Электронный ресурс] // Universitet. – 1996. – Режим доступа до ресурсу: <https://books.google.com.ua/books?id=>

58. Boffey D. EU to use Magnitsky-style law to impose sanctions on human rights abusers [Електронний ресурс] / D. Boffey. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.theguardian.com/world/2020/nov/27/eu-to-use-magnitsky-style-law-to-impose-sanctions-on-human-rights-abusers>
59. Funding Your Legal Education [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.top-law-schools.com/funding-your-legal-education.html>
60. Income-Based Repayment (IBR): An Explanation [Електронний ресурс]. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.top-law-schools.com/income-based-repayment-explanation.html>
61. Lobbying [Електронний ресурс]. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.legalserviceindia.com/legal/article-4128-lobbying.html>
62. Nayak C. Dying Declaration [Електронний ресурс] / C. Nayak – Режим доступу до ресурсу: <http://www.legalserviceindia.com/legal/article-4057-dying-declaration.html>.
63. Sawyer N. The Guide to Law School Loans [Електронний ресурс] / N. Sawyer. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.top-law-schools.com/guide-to-law-school-loans.html>
64. Uplenchwar G. Psychosocial Aspect of Feminist Criminology [Електронний ресурс] / G. Uplenchwar – Режим доступу до ресурсу: <http://www.legalserviceindia.com/legal/article-4092-psychosocial-aspect-of-feminist-criminology.html>

Список ілюстративних джерел

65. Boas G. International criminal law developments in the case law of the ICTY / G. Boas, A. Chabas. – Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2003. – 297 pp.
66. Carroll A. Constitutional and Administrative Law / A. Carroll, 2009. – 653 pp. – (5).

67. Gordon J. *Business Law: An Introduction* / J. Gordon., 2016. – 1363 pp.
68. Moens G. *International trade and business: law, policy and ethics* / G. Moens, P. Gillies – Sydney: Cavendish Publishing, 1998. – 819 pp.
69. Riches S. Keenan and Riches' *Business law* / S. Riches, V. Allen, 2009. – 578 pp. – (9).
70. Simmons B. *International Law and International Relations* / B. Simmons, R. Steinberg – New York: Cambridge University Press, 2006. – 737 pp.

Додаток

**ПРИКЛАДИ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ
ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ**

1.	The judges of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia created their own binding rules [65].	Судді Міжнародного трибуналу з кримінальних справ колишньої Югославії створили власні обов'язкові правила.
2.	They have subsequently amended the Rules of Procedure and Evidence some twenty-two times [65].	Згодом вони вносили зміни до Регламенту процедур та доказів приблизно двадцять два рази.
3.	These Rules represent the first attempt to create a coherent and credible code of procedure and evidence for the prosecution of international criminal conduct [65].	Цей Регламент є першою спробою створити послідовний та надійний кодекс процедур та доказів для контролю поведінки злочинців на міжнародному рівні .
4.	France proposed that the judges and prosecutor should adopt detailed rules for the proceedings of the tribunal based on respect for human rights [65].	Франція запропонувала суддям та прокурору створити детальні правила роботи трибуналу , які базуються на повазі прав людини.
5.	Proposals for amendment of the Rules may be made by a Judge [65].	Пропозиції щодо внесення змін до Регламенту може вносити суддя.
6.	President of the Tribunal, in consultation with the Registrar and the Prosecutor, may issue such Directions to address detailed aspects of the conduct	Голова Трибуналу консультуючись з секретарем та прокурором може давати такі вказівки для розгляду детальних аспектів ведення справ .

	of proceedings [65].	
7.	Given the complexity and breadth of the jurisdiction , it is understandable that the regulatory provisions require persistent attention [65].	Зважаючи на складність та широту юрисдикції , зрозуміло, що нормативні положення вимагають постійної уваги.
8.	Imagine, for example, amending half or more of a criminal law code [65].	Уявіть, наприклад, внесення поправок до половини або більше пунктів кримінально-правового кодексу .
9.	Three Rules have been amended by unanimous vote outside of Plenary Sessions [65].	Три пункту Регламенту зазнали поправок одностайним голосуванням без врахування пленарної сесії.
10.	In Rule 23 was amended in the same way to allow the Bureau to be constituted in the absence or unavailability of judges ordinarily members of the Bureau [65].	Згідно з правилом 23 поправки були внесені таким же чином, щоб надати бюро владу за відсутності або недоступності суддів , які є членами бюро.
11.	The ICTY Rules are probably the sort of “ urgent cases ” [65].	Регламент Міжнародного трибуналу з кримінальних справ колишньої Югославії, мабуть, стосується « термінових випадків ».
12.	It would be unwise to extend its use to substantive changes to the procedural functioning of the Court [65].	Було б нерозумно поширювати його використання на суттєві зміни щодо процесуального функціонування Суду.
13.	What the Statute does not rule	Те, що Статут не виключає - і

	out – and indeed cannot rule out – is the emergence of a doctrine of precedent [65].	насправді не може виключити - це поява прецедентної доктрини .
14.	This evolution in the interpretation of rules has occurred in the ICTY, as it must in any ostensibly adversarial criminal jurisdiction [65].	Ця еволюція у тлумаченні норм відбулася в Міжнародному трибуналі з кримінальних справ колишньої Югославії, як і в будь-якій нібито суперечливій кримінальній юрисдикції .
15.	The judges might opt for a more jurisprudentially oriented approach [65].	Судді можуть спиратися на підхід більш орієнтований на юриспруденцію .
16.	This is characteristically civilian approach to the legal process [65].	Це цивільний підхід до юридичного процесу.
17.	It has also been used to alter or overrule decisions of Trial Chambers and the Appeals Chamber [65].	Це також використовувалося для зміни або скасування рішень судових палат та апеляційної палати .
18.	This decision was subsequently appealed by the Defense [65].	Це рішення згодом було оскаржене стороною захисту .
19.	Rule 94 must be interpreted to give it “ useful effect ” [65].	Правило 94 слід тлумачити так, щоб надати йому “ доцільного ефекту ”.
20.	The affidavits in the instant case were submitted at the end of the prosecution case [65].	Свідчення в цій справі були подані в кінці справи з обвинуваченням .
21.	Geographical distribution and the balance of the principal legal systems of the world are	Це стосується географічного розподілу та збалансованості основних правових систем світу .

	concerned [65].	
22.	It speaks about the sources of international law [65].	Це говорить про джерела міжнародного права.
23.	An accused could not care less where counsel comes from, as long as that counsel is able to mount an efficient and effective defense [65].	Обвинувачений не міг би дбати про те, звідки адвокат, доки цей адвокат не забезпечить ефективний та дієвий захист.
24.	There is no mention as to whether the court or the registrar are entitled to have the name of that counsel struck from the Tribunal's list [65].	Немає жодної згадки про те, чи має суд або секретар суду право на те, щоб ім'я цього адвоката було викреслено зі списку трибуналу.
25.	Trial Chambers in at least two cases have acknowledged the so-called "work product" or " legal professional privilege " doctrine [65].	Судові палати, принаймні у двох випадках, визнали так звану доктрину "продукту праці" або доктрину " юридичних професійних привілеїв ".
26.	In the case of an accused this is clearly not the case, his communications are " not subject to disclosure at trial " unless privilege is waived [65].	Що стосується обвинуваченого, це явно не так, його повідомлення " не підлягають розголошенню під час судового розгляду " до відмови від привілеїв.
27.	Legal professional privilege is a rule of evidence, which provides that confidential communications [65].	Юридичні професійні привілеї - це правило доказу, яке надає конфіденційність повідомлень.
28.	Moreover, the judges initiated a reform of the code of	Більше того, судді ініціювали реформу кодексу професійної

	professional conduct [65].	поведінки.
29.	Legal practitioners must maintain a high standard of professional conduct [65].	Юристи повинні підтримувати високий рівень професійної поведінки.
30.	It is basically a series of definitions of often-used terms such as “client” or “ counsel ” [65].	Це , в основному, ряд визначень часто вживаних термінів, таких як «клієнт» або « адвокат ».
31.	Counsel is personally responsible for the presentation and conduct of the client’s case [65].	Адвокат несе особисту відповідальність за представлення та ведення справи клієнта.
32.	Article 16 forbids counsel from appearing as a lawyer in a case where he or she is likely to be a necessary witness, unless the issue is uncontested or it would cause the client substantial hardship [65].	Стаття 16 забороняє адвокату виступати адвокатом у справі, коли він або вона, ймовірно, буде необхідним свідком, за винятком випадків, коли це питання є беззаперечним або це може спричинити значні труднощі для клієнта.
33.	Most systems of law have rules governing the participation of an attorney in a trial when there is a conflict of interest between the attorney and the client [65].	Більшість правових систем мають норми, що регулюють участь адвоката в судовому процесі, коли між адвокатом і клієнтом існує конфлікт інтересів.
34.	He is likely to be a necessary witness, except where the testimony relates to an uncontested issue [65].	Він, швидше за все, буде необхідним свідком, за винятком випадків, коли показання стосуються беззаперечного

		питання.
35.	Substantial hardship would result from his non-appearance [65].	Значні труднощі можуть бути наслідком його неявки .
36.	On the basis of the submissions, written and oral , of the Prosecution and the Defense the Trial Chamber finds that there is a potential for conflict [65].	На підставі письмових та усних доводів обвинувачення та захисту, Судова палата виявляє можливість конфлікту.
37.	His choice pursuant to Article 21, paragraph 4(b) of the Statute [65].	Його вибір відповідає пункту 4 (b) статті 21 Статуту .
38.	Article 18 states that counsel must not render advice to such persons if there is a risk of conflict of interests with his or her own client, except that counsel may advise the person to secure legal advice [65].	Стаття 18 зазначає, що адвокат не повинен надавати пораду таким особам, якщо існує ризик конфлікту інтересів з його власним клієнтом, за винятком того, що адвокат може порадити особі отримати юридичну консультацію .
39.	In any case, counsel must inform the unrepresented person about counsel's role [65].	У будь-якому випадку адвокат повинен повідомити непредставлену особу про роль адвоката.
40.	That Code shall prevail in any conflict between it and a national code of professional responsibility [65].	Цей Кодекс має перевагу в будь-якому конфлікті між ним та національним кодексом професійної відповідальності .
41.	Article 19 lists several kinds of misconduct, namely: violating or	Стаття 19 містить в собі кілька видів неправомірних дій, а саме:

	attempting to violate the Code [65].	порушення або спроба порушення Кодексу.
42.	Article 21 gives counsel the right to inform the court of any attorney's serious misconduct [65].	Стаття 21 надає представнику в суді право інформувати суд про будь-які серйозні порушення адвоката.
43.	Article 22 requires all counsel to submit voluntarily and abide by any disciplinary enforcement procedures [65].	Стаття 22 вимагає, щоб усі захисники прибігали до захисту добровільно та дотримувались усіх дисциплінарних процедур.
44.	These counsels are only regulated by the Code of Conduct and the provisions on detention [65].	Ці дії представників в суді регулюються лише Кодексом поведінки та положеннями про затримання.
45.	Articles 5 of the Directive repeat the Statute's commands regarding the right to counsel and specify the conditions under which counsel will be assigned [65].	У статті 5 Директиви повторюються правила, що вказані в Статуті щодо права на адвоката та визначаються умови, за яких призначається адвокат.
46.	Without prejudice to the right of an accused to conduct his own defense [65].	Без утиску права обвинуваченого на власний захист.
47.	The remuneration of counsel also includes counsel's expenses [65].	Оплата адвоката також включає в себе витрати самого адвоката.
48.	The Registrar will request the suspect or accused seeking the assignment to make a	Секретар вимагатиме у підозрюваного або обвинуваченого декларацію з указанням грошових

	declaration of his or her means [65].	коштів.
49.	A suspect or accused who requests the assignment must produce evidence that he or she is unable to remunerate counsel [65].	Підозрюваний або обвинувачений, який вимагає переведення боргу, повинен надати докази того, що він не в змозі заплатити адвокату.
50.	The Registrar notifies the suspect or accused, and also assigned counsel and counsel's governing body [65].	Секретар повідомляє підозрюваного або обвинуваченого, а також призначеного адвоката та керівний орган, який стоїть за адвокатом.
51.	Due diligence is a necessary quality of counsel who defend accused persons before the International Tribunal [65].	Належна перевірка - це необхідність для адвоката, який захищає обвинувачених перед Міжнародним трибуналом.
52.	Counsel may have chosen not to present the evidence at trial because of his litigation strategy [65].	Адвокат, можливо, вирішив не представляти докази на суді через свою стратегію судового розгляду.
53.	Such a case has not been made out by the Appellant [65].	Заявник не розглядав такої справи.
54.	I am not convinced that this reasoning is correct in the legal environment of international criminal proceedings [65].	Я не впевнений, що ці міркування є правильними у правовому середовищі міжнародних кримінальних продур.
55.	It may have put him in danger of receiving a very long prison sentence or even the death penalty [65].	Можливо, це загрожує йому ув'язнення на довгий термін або навіть смертною карою.

56.	It will deny the appeal because no showing has been made that counsel acted with gross negligence [65].	Суд відхилить апеляцію, оскільки немає жодного доказу того, що адвокат діяв з грубою недбалістю .
57.	This approach developed over a long time in well-defined common law domestic systems [65].	Цей підхід розвинувся протягом тривалого часу у чітко визначених національних системах загального права .
58.	Can he or she ask the Registrar, who is after all in charge of the withdrawal proceedings , to check whether counsel is doing the right thing? [65].	Чи може він або вона попросити секретаря, який, зрештою, відповідає за процедуру відкликання , перевірити, чи правильно діє адвокат?
59.	It is hardly surprising that the concept of lawyering follows a distinctly common-law-oriented approach [65].	Навряд чи дивує те, що концепція законності спрямована на підхід, який є орієнтованим на загальне право .
60.	The Statute and the Rules basically created an adversarial system [65].	Статут і Правила загалом створили принцип змагання .
61.	Defense lawyer organizations have for some time complained about the institutional inequality between the prosecution and the defense [65].	Представники двокатських організацій певний час скаржились на інституційну нерівність між стороною обвинувачення та захистом.
62.	An attorney was qualified with respect to trial or appellate work or criminal law [65].	Адвокат мав кваліфікацію щодо судового розгляду справи або апеляційної роботи чи кримінального законодавства.

63.	Assertions had been made questioning their competence [65].	Висловлювались твердження, що ставили під сумнів їх компетентність .
64.	The Expert Group recognized the validity of some of these [65].	Експертна група визнала дійсність деяких з них.
65.	The legal fees reimbursed by the United Nations already included a factor representing overhead costs [65].	Юридичний збір , який відшкодує ООН, вже включав фактор, що відображає витрати зверх норми.
66.	Procedural law will continue to be liable to charges of prosecutorial bias [65].	Процесуальне законодавство підлягатиме звинуваченню в необ'єктивності обвинувачення .
67.	There is different treatment by the Chambers of serious prosecutorial misconduct [65].	Кожна Палата по-різному ставиться до серйозних проступків прокурора .
68.	Great care must be taken not to see and employ war crimes trials [65].	Потрібно бути дуже обережним, щоб не бачити і не застосовувати судові процеси щодо військових злочинів .
69.	The international criminal justice community needs to remember that there are two meanings to the word "justice" [65].	Міжнародна спільнота кримінального правосуддя повинна пам'ятати, що слово "справедливість" має два значення.
70.	In modern criminal justice systems, victims of crime and abuse can rightfully be called the "forgotten persons" [65].	У сучасних системах кримінального правосуддя жертв злочинів та аб'юзу можна назвати «забутими особами» .
71.	He or she is facing a potential	Він або вона стикаються з

	conviction and deprivation of liberty [65].	потенційним засудженням та позбавленням волі.
72.	This statement is applicable both to common law and criminal systems [65].	Це твердження застосовується як у системі загального права, так і у кримінальній системі.
73.	The victim is first and foremost dealt with as a witness [65].	Жертва - це в першу чергу свідок.
74.	Victim has no right to representation or participation – as seen in most civil law systems – and little provision for compensation [65].	Жертва не має права на представництво чи участь – так відбувається в більшості цивільно-правових систем - і не включає в себе компенсацію.
75.	Witness anonymity and protective measures for vulnerable witnesses are examined [65].	Проходить перевірка анонімності свідків та інших захисних заходів для них.
76.	Threats, harassment are serious problems [65].	Погрози та переслідування – це серйозні проблеми.
77.	Violence, bribery and other intimidation are serious problems, for both the individual witnesses and the Tribunal’s ability to accomplish its mission [65].	Насильство, підкуп та інші залякування є серйозними проблемами як для конкретних свідків, так і для здатності Трибуналу виконувати свою місію.
78.	It should ensure their safety, as well as that of their families and witnesses on their behalf, from intimidation and retaliation [65].	Це повинно забезпечити їхню безпеку, а також безпеку їх сімей та свідків від їх імені від залякування та помсти.

79.	It is the right of victims to protection and privacy [65].	Це право жертв на захист та приватність .
80.	The Article provides the rights of the accused take precedence over the protection of victims [65].	Стаття передбачає, що права обвинуваченого мають перевагу над захистом жертв.
81.	The public administration of justice also needs to be considered, and this includes transparency [65].	Державне правосуддя також слід розглянути, воно містить в собі прозорість .
82.	Also public accountability and the educational value [65].	Також підзвітність громадськості та освітню цінність.
83.	Indeed, this preference for public hearings appears very clearly in the relevant provisions of the Statute [65].	Дійсно, ця перевага щодо публічних слухань дуже чітко виявляється у відповідних положеннях Статуту.
84.	All proceedings before a Trial Chamber, other than deliberations of the Chamber, shall be held in public [65].	Усі процедури у Судовій палаті, крім наради в Палаті, повинні проходити публічно.
85.	A Chamber may order the non-disclosure to the public of the identity of a victim who is testifying [65].	Палата може заборонити розголошувати громадськості особистість жертви , яка дає свідчення.
86.	Identifying information of a witness from the public can be achieved by the use of a pseudonym, a facial or voice altering device, or by closed	Ідентифікації інформації свідка від громадськості можна досягти за допомогою псевдоніма, пристрою для зміни обличчя чи голосу, або сесійних слухань .

	session hearings [65].	
87.	The expression “genuine fear” might have been interpreted as a subjective criteria, meaning that the witness’s expression of fear would be accepted as genuine grounds for granting the protection sought [65].	Вираз "справжній страх" міг би трактуватися як суб'єктивний критерій, що означає, що страх у свідка сприймається справжньою підставою для надання необхідного захисту.
88.	The Trial Chamber held that in accordance with the essential legal issue [65].	Судова палата постановила це у відповідності з основним юридичним питанням.
89.	The Prosecution reached a plea agreement [65].	Сторона обвинувачення досягла згоди про визнання винуватості.
90.	This terminated the proceedings [65].	Це призвело до припинення правових процедур.
91.	First, the mandatory powers of the Tribunal [65].	По-перше, обов'язкові повноваження Трибуналу.
92.	If it were established that he had in fact been illegally abducted? [65].	Якби було встановлено, що насправді його незаконно викрали?
93.	It continues to be open for ratification [65].	Він продовжує бути відкритим для ратифікації.
94.	The list of relevant States is set out at the end of this commentary, along with a statement of declarations [65].	Список відповідних держав викладено в кінці цього коментаря разом із заявою про декларації.
95.	Such a law would be administered on a case-by-case municipal basis [65].	Такий закон застосовуватиметься в кожному конкретному випадку на муніципальній основі.

96.	A uniform law would confer other benefits which could facilitate dispute resolution and litigation [68].	Єдиний закон надав би інші переваги, які могли б полегшити вирішення суперечок та судового процесу .
97.	The rules of private international law vary from State to State, being a part of domestic law [68].	Норми міжнародного приватного права різняться в залежності від держави і є частиною законодавства в середині держави .
98.	Alternatively, consistent with the formulation of the applicable private international law rules , the Convention may be applied [68].	Як варіант, згідно з формулюванням норм міжнародного приватного права , може застосовуватися Конвенція.
99.	Therefore, the domestic courts will apply the Convention [68].	Таким чином, національні суди застосовуватимуть Конвенцію.
100.	The Principles cover numerous issues including force majeure [68].	Принципи охоплюють численні питання, у тому числі форс-мажорні обставини.
101.	Whilst drafted in the style of European Codes and potentially furnishing a valuable source of the lex mercatoria , it must, at the outset, be appreciated [68].	Поки він розроблений у стилі європейських кодексів і потенційно є цінним джерелом комерційного права , його треба цінувати з самого початку.
102.	Other threshold requirements are satisfied [68].	Інші порогові значення задовольняються.
103.	It will normally be the case that judges are obliged to apply the proper law as determined by an applicable convention [68].	Як правило, судді зобов'язані застосовувати належний закон, визначений відповідною конвенцією .

104.	Because of the increased use of arbitration the Principles will be of great benefit [68].	Через ширше використання арбітражу ці принципи будуть дуже корисні.
105.	Each party must act in accordance with ‘good faith and fair dealing in international trade’ not only applies during the life of a contract but also during pre-contractual negotiations [68].	Кожна сторона повинна діяти добросовісно, особливо у відношенні міжнародної торгівлі не лише протягом строку дії контракту, але також під час переговорів перед підписанням контракту.
106.	Such requirements in conducting negotiations generally reflect the civil law [68].	Такі вимоги при проведенні переговорів, як правило, відображають цивільне законодавство.
107.	Compensation for breach of confidentiality may include compensation reflecting the benefit received by the other party [68].	Компенсація за порушення конфіденційності може включати компенсацію, що відображає вигоду, отриману іншою стороною.
108.	The Principles provide comprehensive rules as to the withdrawal of an offer [68].	Принципи містять складні правила щодо відкликання пропозиції.
109.	Revocation and irrevocability of a fixed term offer [68].	Відкличність та безвідкличність фіксованої твердої пропозиції.
110.	Article 2.12 provides that such terms become part of the contract unless the recipient of the writing is without undue delay [68].	Стаття 2.12 передбачає, що такі умови стають частиною договору, якщо одержувач письмової заяви не надмірно затримує поставку.
111.	They included limitation of	Вони включили в себе правила

	liability rules in their bills of lading [68].	обмеження відповідальності в коносаменти .
112.	In the USA this problem led to the adoption by Congress of the Harter Act of 1892 which sets out the liability of carriers for the care of their cargoes [68].	У США ця проблема призвела до прийняття Конгресом Закону про Хартер у 1892 р., який окреслює відповідальність перевізників щодо вантажу .
113.	Unlike the common carrier, the private carrier is only liable for negligence [68].	На відміну від звичайного перевізника, приватний перевізник несе відповідальність лише за необережність.
114.	Commonly, standard form agreements of private carriers exclude their sole liability [68].	Зазвичай стандартні угоди приватних перевізників не включають в себе сумісну відповідальність .
115.	However, an exemption clause will not be construed [68].	Однак, пункт про обмеження відповідальності не обговорюватиметься.
116.	The plaintiff sued the contracting carrier [68].	Позивач подав позов на перевізника-підрядника.
117.	It is necessary to declare the higher value of the cargo on the air waybill [68].	Необхідно задекларувати найвищу вартість вантажу в авіанакладній .
118.	The two carriers had an interline agreement which included a provision requiring documents [68].	Два перевізники мали міжлінійну угоду , яка включала положення, що вимагає надати відповідні документи.
119.	The carrier then sought indemnity from the substitute	Потім перевізник вимагав відшкодування збитків у

	carrier under the interline agreement [68].	перевізника згідно з міжлінійною угодою.
120.	This was so because the contracting carrier failed to instruct the plaintiff to make another 'special declaration' [68].	Це сталося тому, що перевізник не надав інструкцію позивачу щодо ще однієї «спеціальної декларації» .
121.	All other contracting parties may automatically take advantage of any concession exchange [68].	Усі інші сторони контракту можуть автоматично скористатися будь-яким обміном поступками .
122.	It consists of the grant of advantages, favors, privileges and immunities [68].	Він складається з надання переваг, послуг, привілеїв та звільнення від платежу .
123.	The national treatment principle is contained in Article III [68].	Принцип національного режиму міститься у статті III.
124.	This standard provides for inland parity , that is to say equality of treatment between nationals and foreigners [68].	Цей стандарт передбачає внутрішній паритет , тобто рівність у відносинах між громадянами та іноземцями.
125.	Mosler sees the national treatment principle only as a part of national law, not international customary law [68].	Мослер розглядає національний принцип лише як частину національного законодавства, а не міжнародного звичаєвого права .
126.	National treatment appears to be a liberal economic concept [68].	Національний режим, схоже, є ліберальною економічною концепцією .
127.	It is difficult to implement	Це складно здійснити, оскільки, на

	because in their view it can impede the fulfillment of national development policy [68].	їх думку, це може перешкоджати національній політиці розвитку.
128.	Article III prohibits discrimination [68].	Стаття III забороняє дискримінацію.
129.	There was established an appellate body of seven members, elected for a four year term [68].	Був створений апеляційний орган із семи представників, обраних строком на чотири роки.
130.	A legal representative is also provided [68].	Також є юридичний представник.
131.	And he or she has the job of advising on points of law and assisting in the drafting of the panel's findings [68].	І він або вона має консультувати з питань права та допомагати зробити висновки присяжним.
132.	This once again reinforces the conciliation approach for in an arbitration situation, each party nominates its own arbitrators [68].	Це ще раз посилює підхід, що стосується примирення , оскільки у випадку з арбітражем кожна сторона призначає своїх арбітрів.
133.	This selection method also gives each panel member a sense of independence given to them by a mandate [68].	Цей метод відбору також дає кожному члену комісії відчуття незалежності через мандат.
134.	The repeal of existing national legislation authorizes local governments to impose internal taxes [68].	Скасування чинного національного законодавства дозволяє органам місцевого самоврядування вводити внутрішні податки.

135.	The sale by an importer at a price below that corresponding to the price invoiced by an exporter [68].	Продаж імпортером за ціною, нижчою за ціну, що відповідає виставленій експортером ціні .
136.	The importance of international boundaries is a result of the growth of international economic and social exchanges, economic liberalization , and international regimes [68].	Важливість міжнародних кордонів є результатом зростання міжнародного економічного та соціального взаємообміну, економічної лібералізації та міжнародних режимів.
137.	They generally fail to note, however, that coercive territorial revisionism has markedly declined over the past half century [68].	Однак вони, як правило, не зазначають, що примусовий територіальний ревізіонізм помітно занепав за останні півстоліття.
138.	Ranging from simple oral deals to detailed executive agreements , they permit states to conclude profitable bargains without the formality of treaties [68].	Починаючи від простих усних угод і до детальних виконавчих угод , вони дозволяють державам укладати вигідні угоди без офіційних договорів.
139.	Treaties are designed, by long-standing convention, to raise the credibility of promises [70].	Договори розроблені за давньою конвенцією для того, щоб підвищити довіру по відношенню до даних обіцянок.
140.	Even leaders of states that are, for whatever reason, more committed to free trade are reluctant to increase the penalty	Навіть керівники держав, які з якихось причин більше прихильні до вільної торгівлі, не хочуть сильно підвищувати штрафи за порушення,

	for violations to a very high level because they suspect (probably correctly) that the “ protectionist premium ” is at times far greater than the cost of any credible punishment for violations [70].	оскільки підозрюють (і можливо, правильно), що “протекціоністська премія” часом набагато більше вартості будь-якого штрафу за порушення.
141.	“ Legalization ” refers to a particular set of characteristics that institutions may (or may not) possess [70].	«Легалізація» стосується певного набору характеристик, якими можуть мати (або не мати) установи.
142.	The archives and documents of the mission shall be inviolable at any time and wherever they may be [70].	Дані архіви та документи є недоторканими в будь-який час і де б вони не знаходились.
143.	They are normally intended not to create legally binding obligations [70].	Вони, як правило, не накладають юридичних зобов'язань .
144.	Domestic legal systems are able to use prohibition on “ conspiracies in restraint of trade ” [70].	Вітчизняні правові системи можуть використовувати заборону на “ змови в обмеженні торгівлі ”.
145.	There is no centralized legislature to overturn inappropriate, self-serving interpretations [70].	Не існує централізованого законодавчого органу , який би скасовував недоречні корисливі тлумачення.
146.	The overwhelming majority of cases heard by the magistrates are criminal, but they also have a limited civil jurisdiction [69].	Переважна більшість справ, які розглядаються магістратами , є кримінальними, але вони також мають обмежену цивільну

		юрисдикцію.
147.	Matrimonial proceedings , such as separation orders where the parties to a marriage are not immediately seeking a divorce [69].	А саме: судові процеси по відношенню до подружжя , такі як накази про розлучення, коли сторони шлюбу не відразу вимагають розлучення.
148.	Child care proceedings , including the power to make orders (replacing access orders) [69].	Процедури по догляду за дитиною , включаючи повноваження щодо замовлення (зі зміною наказів щодо доступу).
149.	Care proceedings , whereby a child can be taken into the care of a local authority [69].	Розгляд справ про опікунство , згідно з яким дитина може бути передана під опіку місцевих органів влади.
150.	Recovery of certain civil debts , e.g. income tax, electricity and water charges [69].	Стягнення певних цивільних боргів , наприклад податку на прибуток, плати за електроенергію та воду.
151.	This responsibility has been transferred to local authorities who now operate a single system for licensing pubs, cinemas, theatres and other places of entertainment [69].	Ця відповідальність була передана місцевій владі, яка зараз діє єдиною системою ліцензування для пабів, кінотеатрів, театрів та інших розважальних закладів.
152.	The jurisdiction of this division covers civil and criminal matters, cases at first instance [69].	Юрисдикція цього підрозділу охоплює цивільні та кримінальні справи, справи першої інстанції.
153.	Actions involving children, e.g. adoption and legitimacy [69].	Дії, що стосуються дітей, наприклад усиновлення та легітимність .

154.	The court hears appeals from the High Court, county courts (except in bankruptcy cases) [69].	Суд розглядає апеляції Вищого суду, окружних судів (за виключенням випадків банкрутства).
155.	The Swedish term ' ombudsman ' describes an official or commissioner who acts as an independent referee between a citizen and his government and its administration [69].	Шведський термін " омбудсмен " описує чиновника або уповноваженого, який виступає незалежним суддею між громадянином, його урядом та адміністрацією.
156.	It is possible to form a limited partnership as a business vehicle [69].	Можливо створити товариство з обмеженою відповідальністю яке буде комерційним двигуном.
157.	They are used for collective investment schemes such as unit trusts [69].	Вони використовуються для схем колективного інвестування, таких як пайові інвестиційні фонди .
158.	This is the most recently created form of business ownership : the limited liability partnership [69].	Це найновітніша форма власності бізнесу : товариство з обмеженою відповідальністю.
159.	These are human beings, who are known to the law as natural persons [69].	Це люди, яких в правовому полі називають фізичними особами .
160.	Those wishing to trade as a limited liability partnership must send an incorporation document [69].	Бажаючі торгувати як товариство з обмеженою відповідальністю повинні надіслати реєстраційний документ.
161.	A fixed legal charge can be given over identified property belonging to the borrower [69].	Фіксований юридичний збір може розповсюджуватися на виявлене майно, що належить позичальнику.

162.	In theory, a floating charge could be used by a sole trader or other partnership [69].	Теоретично ліквідну заставу може використати приватне підприємство або інше товариство.
163.	A mortgage is a type of loan [69].	Іпотека - це вид позики.
164.	Lawyers call this the ' equity of redemption ' and, as we have seen, the mortgage deed provides when the money is to be repaid [69].	Адвокати називають це " право викупу закладеного майна ", і, як ми вже бачили, іпотека передбачає повернення грошей.
165.	A limited partnership is, however, unsatisfactory because the limited partner has no right to take part in the management of the firm [69].	Однак товариство з обмеженою відповідальністю є незадовільним, оскільки його представники не мають права брати участь в управлінні фірмою.
166.	The legal requirements for serving a summons on someone differ between state and federal courts [67].	Законодавчі вимоги щодо вручення повістки відрізняються у штатних та федеральних.
167.	Is this appeal procedure possible? [67].	Чи можлива така процедура оскарження ?
168.	The federal court adopting the state's procedural law must subject the defendant to the same procedures as if the case were in state court [67].	Федеральний суд, який ухвалює процесуальне законодавство штату, повинен зробити так, щоб відповідач пройшов ті ж самі процедури, що і у суді штату.
169.	The duties of an appellate court judge are distinct from those of a trial judge [67].	Обов'язки судді апеляційного суду відрізняються від обов'язків судді першої інстанції.

170.	Amendments do not guarantee a right to a jury trial in every trial [67].	Поправки не дають право на суд присяжних під час кожного судового розгляду.
171.	Is there a good justification for tying the right to an amount in controversy or incarceration ? [67].	Чи є вагоме обґрунтування взаємопов'язаності права з сумою суперечок чи позбавлення волі ?
172.	How many jurors and juror votes are required to find someone guilty in a criminal case or liable in a civil case? [67].	Скільки присяжних та голосів присяжних потрібно для того, щоб визнати когось винним у кримінальній справі чи відповідальним у цивільній справі?
173.	Independent agencies, as the name implies, operate with a degree of independence or autonomy from the executive branch [67].	Незалежні агенства, відповідно до своєї назви, діють із певною незалежністю або окремо від виконавчої влади.
174.	They exist independently pursuant to congressional statute [67].	Вони існують незалежно від статуту Конгресу .
175.	A bailment is a situation where the owner of personal property gives the property to another person to hold or to use in a specific manner [67].	Порука - це ситуація, коли власник особистого майна передає це майно іншій особі на зберігання або користування певним чином.
176.	An express easement is an easement intentionally granted to another person in writing [67].	Терміновий сервітут – це сервітут, навмисно наданий іншій особі в письмовій формі.
177.	Individuals may be liable in tort	Фізичні особи можуть нести

	for their own conduct and for the conduct of others [67].	відповідальність за правопорушення через власну поведінку та поведінку інших осіб.
178.	An assault is acting to place another person in immediate apprehension of a harmful or offensive physical contact [67].	Напад на правопорушника здійснюється з метою примусу негайно припинити шкідливий або образливий фізичний контакт.
179.	A battery often accompanies an assault [67].	Фізична атака правопорушника часто супроводжується штурмом.
180.	The bailiff controls security in the courtroom and carries out the orders of the court [67].	Судовий пристав контролює безпеку в залі суду та виконує накази суду.
181.	Legislative and administrative bodies employ staff attorneys [67].	В законодавчих та адміністративних органах працюють штатні адвокати .
182.	Certain rules do exist to try to preserve the necessary appearance of neutrality [66].	Існують певні правила, які сприяють збереженню необхідного нейтралітету .
183.	A duty of all ministers to uphold judicial independence [66].	Обов'язок всіх міністрів підтримувати незалежність судової влади .
184.	Law should entail the right to a fair trial including the presumption of innocence , legal representation and the right to appeal [66].	Закон повинен передбачати право на справедливий суд, включаючи презумпцію невинуватості , юридичне представництво та право на апеляцію.
185.	Adequate control of delegated legislation [66].	Адекватний контроль делегованого законодавства .

186.	Government minister, in the absence of any common law or statutory authority had any power to grant warrants [66].	Урядовий міністр, за відсутності загального закону чи статутних повноважень, мав повноваження видавати патенти .
187.	This is a common law doctrine with implications for both the law of evidence and the freedom of information [66].	Це загальноправова доктрина , яка має значення як для законодавства, так і для свободи інформації.
188.	First, although conventions are rules, they do not impose legal obligations [66].	По-перше, хоча конвенції є правилами, вони не накладають юридичних зобов'язань.
189.	Consistent with Dicey's view of conventions as rules of ' constitutional morality ', it has been said that they provide a moral framework [66].	Дікей вважає, що конвенції – це норми „ конституційної моралі ”, вони забезпечують моральну основу.
190.	Those in power are answerable: in regular general elections : to a fully enfranchised adult population [66].	Влада підпорядковується під час чергових загальних виборів : а саме повнолітньому повноправному населенню.
191.	Generally associated with that form of government often referred to as liberal democracy [66].	Загалом це пов'язане з такою формою правління, яку називають ліберальною демократією .
192.	Such rights would include the freedom of the person	Такі права включали б свободу особи (тобто захист від свавільного арешту та затримання), свободу

	(i.e. from arbitrary arrest and detention), freedom of association and assembly, and freedom of speech [66].	об'єднань і зібрань та свободу слова.
193.	The subject also deals, inter alia, with the jurisdiction and workings of statutory tribunals [66].	Питання також стосується, перш за все, юрисдикції та діяльності статутних трибуналів .
194.	Federal Direct Stafford Loans are the set amount of loans made available to all US citizens and eligible non-citizens who are attending law school [63].	Федеральні прямі стаффордівські позики - це встановлена сума позик, що надається всім громадянам та негражданам США, які мають право на навчання та які є частиною юридичного факультету.
195.	In 2018 a Magnitsky amendment to the Sanctions and Anti-Money Laundering Act was passed by the UK parliament [58].	У 2018 році парламент Великобританії прийняв поправку Магнітського до Санкцій та Акту боротьби проти відмивання грошей .
196.	Income-Based Repayment (IBR) is a new payment option for federal student loans [60].	Погашення освітнього кредиту, сума якого складає певний відсоток від прибутку позичальника - це новий варіант оплати федеральних студентських позик.
197.	The result of the calculations in this formula is your Expected Family Contribution , or EFC	Результатом розрахунків за цією формулою є очікуваний внесок з боку сім'ї .

	[64].	
198.	In 2013, a Lok Sabha MP introduced a bill to regulate lobbying but it stands still just as everything else that is not understood by the people in power [61].	У 2013 році представник Парламенту Лок Сабха вніс законопроект, який регулює лобізм , але він не просувається, як і все, що є не зрозумілим людям при владі.
199.	Feminist criminology is a group of related theories that having a common principle and among the major theories like radical, liberal, socialist, postmodern, eco-feminism [64].	Феміністична кримінологія - це група суміжних теорій, що мають спільний принцип і серед основних теорій є радикальна, ліберальна, соціалістична, постмодерна, еко-фемінізм.
200.	There is no exclusive format of a dying declaration [62].	Не існує унікального формату передсмертної заяви .

ALFRED NOBEL UNIVERSITY IN DNIPRO
ENGLISH PHYLOLOGY AND TRANSLATION DEPARTMENT

LUIZA LYSA

**CLASSIFICATION OF LEGAL TERMS AND THE WAYS OF THEIR
TRANSLATION INTO UKRAINIAN**

ABSTRACT OF DIPLOMA PAPER

Scientific supervisor: Bidnenko N., PhD, Associate Professor

Dnipro

2021

The given diploma paper deals with the classification of English legal terms and features of their translation into Ukrainian.

The purpose of this diploma work was to determine the types of legal terms and study possible solutions for their translation into Ukrainian.

The main objectives of the diploma work were: 1) to define the concept of term; 2) to consider different types of English legal terminology and its features; 3) to analyze different types and classifications of legal terms; 4) to identify why there are different classifications of terms; 5) to analyze different ways of legal terms translation into Ukrainian.

The material of the investigation has included 200 examples of legal terms selected from legal books and articles such as "Business Law: An Introduction", "Constitutional and Administrative Law", "International Law and International Relations", etc.

The theoretical basis of this diploma paper were the works of Balakina I., Averbukh K., Alekseev S., Alekseeva I., Alimov V., Berezin F., Golovin B., Budagov R., Belozerskaya L., Vlahov S., Florin S., Golovin R., Kobrin B., F. de Saussure, Reformatsky A., Leichik V., Grishaev P., Danilenko V., Zagorovskaya O., Zimova M., Karaban V., Kashanina T., Kozhevnikova V., Levitan K., Leonenko N., Lotte D., Mitrofanova O., Petukhov S., Pigolkin A., Pumpyansky A., Rarenko M., Razker Y., Superanska A., Tatarinov V., Tyuleneva S., Khyzhnyak S., Shurgina Y., Chistyukhina S. and others.

The materials for the study were English legal discourse texts, such as "Business Law: An Introduction", "Constitutional and Administrative Law", "International Law and International Relations".

The first section is devoted to the definition of legal terminology, classification and functions of English legal terms and methods of their translation. After the analysis of theoretical material, it has been found out that there are many interpretations of the "legal term" offered by various scholars, but in general they have common opinion that "legal term" is a word or phrase with a special legal

meaning. The legal term should be concise, without of over expressions distracting it from the main sense.

Having deeply analyzed the proposed classifications of legal terminology given by Shurgina E., Kashanina T., Zemliana T., Kurakov L., Miloslavskaya D., Pigolkin A., Leychik V., Al-Heder K. it has been stated that all classifications mainly existed only in linguistics, in practice it is very difficult to separate legal terms because of their similarity. English legal terms can be similar according to many directions: the source of origin, the degree of specificity and complexity, the directions of use, the level of terminology and etc. In addition, the classification of legal terms helps to define the general principles inherent for legal terminology.

After the analyzes of the ways of legal terminology translation offered by such modern linguists as Karaban V., Komissarov V., Pronina R., Grishaeva P. it has been concluded that there are calque, equivalent translation, transcoding and descriptive translation in the ways of their rendering. Researchers also identify different types of transformational translation such as generalization, antonymic translation, substitution, concretization, logical development, omission and addition. It has been also signified at the process of translating legal terminology, a separate so called combined way of translation is used, consisting of different ways of translation. It should be also noted that all mentioned linguists agree that a legal term translation is a very complex process requires lots of attention and a high level of knowledge in the legal field.

The various types of English legal terms and classifications proposed by such linguists as Leichyk V, Pigolkin A., Miloslavskaya I., Kurakova L., Zemlyana T., Shurgina E., Grishaeva P., Balakin I. and Kashanina T. are considered in the second section. The method of statistical analysis demonstrates that two-component terms are used the most often (45%), and multicomponential terms are used the least often (25%) in English legal discourse. The following construction as Noun + Adjective is used the most often (55%), and the construction Verb + Noun (5%) is used the least often in the two-component English legal terms.

Three-components (60%) and four-components constructions (40%) are used the most often, five and more components constructions are used the least often in English legal discourse.

The difficulties of translating legal terms have been considered in the second section, for example, difficulties of conveying the meaning, scope, and logic of a term in the language of translation. It has been found out that it is highly important to classify one-component, two-components and three-components English legal terms for a correct and adequate translation. The classification helps to prevent translation errors and to find out if a word is a legal term in fact.

The third section is devoted to the ways of translation of English legal terms into Ukrainian. After analyzing translation transformations when translating from English into Ukrainian it has been noticed that it is almost impossible to translate English legal terms without changes because of linguistic differences between English and Ukrainian. When translating a legal term, you need to convey its meaning, but not the number of words or components; before translating, it is necessary to understand the target recipient of this translation, as the choice of transformation depends on it. And the most important is to determine the main component in a legal term combination at the process of translation.

The method of statistical analysis has demonstrated that the most common and effective way of translating English legal terms is equivalent translation (40%), and the least common and effective is descriptive one (1%). It has been also found out that the most common and effective translation is transposition (27%), and the least common and effective is logical development (1%). This fact is explained with the specifics of legal discourse and different language structure of English and Ukrainian.

In general to choose a particular way of translation or transformation it is necessary to understand which way of translation should be used in a definite case. A clear understanding of this fact will help to avoid of mistakes at the process of translation.

At the end of the diploma paper it is worth concluding that each way of translation is a unique tool, so they should be used appropriately and rationally. Replacing of one way by another one can lead to a loss of general meaning in comparison with the original text. The translation of legal terms requires accuracy, attentiveness, fluency in languages, understanding legal texts specifics and adaptation of translation for a target recipient. When these basic factors are combined together translation becomes close to adequate.

The results of this diploma paper have been presented at the VII International scientific practical conference of students and young scientists "Youth of Ukraine in the context of intercultural communication" in the form of conference abstracts.